

Reorganizace v novém úpadkovém právu ČR

S přihlédnutím k právní úpravě USA

Právní stav ke dni 1. prosince 2010

Helena Dvořáková
31. března 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně ocitovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. dubna 2011

.....
Helena Dvořáková

Děkuji vedoucímu diplomové práce JUDr. Petrovi Smolíkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a Ing. Jitce Puttnerové za jazykovou korekturu textu.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Krátká historie úpadkového práva v ČR.....	8
3. Krátká historie úpadkového práva v USA	12
4. Procesní subjekty insolvenčního řízení s ohledem na institut reorganizace	16
5. Institut reorganizace.....	32
6. Přípustnost reorganizace	37
7. Povolení reorganizace.....	41
8. Reorganizační plán.....	49
9. Skončení reorganizace	61
10. Charakteristické odlišnosti institutu reorganizace v právní úpravě USA a ČR.....	66
11. Závěr	70
12. Seznam zkratk.....	74
13. Použitá literatura	75
14. Seznam příloh	76

Motto:

„Restructuring instead of ruining.“

Austria Insolvency Reform Law, 2009 motto

„Restrukturalizovat namísto bořit.“

Motto rakouské reformy insolvenčního práva, 2009

1. Úvod

Téma reorganizace v novém českém úpadkovém právu s přihlédnutím k jeho právní úpravě ve Spojených státech amerických jsem zvolila jako téma své diplomové práce z několika důvodů. Jedná se o aktuální a široce diskutovanou problematiku, nejen v souvislosti s nedávnou novelizací právní úpravy řešení úpadku, ale téma je zajímavé i v širším kontextu ekonomickém a sociálním.

K částečnému využití komparativní metody jsem přistoupila s ohledem na skutečnost, že česká právní úprava obsažená v insolvenčním zákoně včetně institutu reorganizace, na který se tato práce zaměřuje především, nacházela inspirační zdroje v úpravě platné ve Spojených státech amerických.

Při zpracování materiálů relevantních pro zvolené téma, jejichž velká část byla v anglickém jazyce, jsem byla konfrontována s problematikou správného definování jednotlivých pojmů. Vždy jsem hledala pro daný termín významově nejbližší ekvivalent, který následně umožní pochopit a především porovnat odlišnou úpravu. Během této přípravné práce jsem vycházela z mechanismů celé právní úpravy a následně dohledávala vhodný český termín. Pro usnadnění orientace jsem ponechala u jednotlivých překládaných odborných názvů v závorce i původní termín anglický.

Ve své práci jsem si položila za cíl podat nástin úvahy, jakým směrem by se mělo (nebo mohlo) české insolvenční právo ubírat, viděno pohledem právní úpravy a zkušeností z USA. Zkušenosti je možno vidět nejen v relaci vyspělého a stabilního tržního prostředí nejvyspělejší ekonomiky světa, ale také v tom, že v USA je úpadek a následná reorganizace běžným jevem, přičemž bez kvalitně fungujícího právního mechanismu by tento jev byl těžko realizovatelným.

Tato práce není, a vzhledem k poměrně krátké účinnosti insolvenčního zákona ani nemůže být, absolutní právní komparací obou právních úprav. Má být spíše praktickým pohledem na klíčové jevy a prvky procesu reorganizace v obou právních úpravách spolu s upozorněním na některé zvláštnosti a zajímavé postupy americké úpravy.

Srovnání klíčových prvků reorganizačního procesu a identifikací odlišností jednotlivých úprav lze dospět ke zjištění, která mohou představovat cenný zdroj informací při praktické aplikaci mladší české úpravy. Jak většina odborníků očekávala již s prvními návrhy insolvenčního zákona, přináší do jisté míry revoluční změna dříve platné

právní úpravy úpadku nejen očekávané pozitivní aspekty, ale i momenty, kdy je třeba, aby se text zákona prostřednictvím legislativního postupu přizpůsobil požadavkům reálného ekonomického prostředí.

Četné novelizace českého právní úpravy úpadku dávají za pravdu předpokladu, že oblast úpadkového práva je oblastí, která se nadále živě rozvíjí. S ohledem na její důležitou roli v ekonomice se jeví jako praktické poučit se ať už z pozitivních či negativních zkušeností zemí s historicky rozvinutější právní úpravou úpadkového práva.

Do práce jsou zahrnuty i praktické případy spolu s názory odborníků na to, jak postup reorganizace ovlivňuje a ještě ovlivní podnikatelské prostředí v České republice spolu s nástinem odpovědi na otázku, kterou si kladli nejen čeští zákonodárci a to, zda právní institut osvědčený v odlišném tržním prostředí prokáže stejnou praktickou využitelnost v jiných podmínkách.¹

Aby bylo možno dostat cíli, který si tato práce položila, je nutné obsáhnout v úvodní části i krátký historický úvod, který pomůže dokreslit rozdílnost popisovaných ekonomik.

¹ Případová studie je obsažena v Příloze č.7.

2. Krátká historie úpadkového práva v ČR²

Pojem „konkurz“ stále ještě zažitý v české terminologii v souvislosti s odvětvím úpadkového práva vychází z latinského „concursum creditorum“, tj. „souběh věřitelů“. V minulosti se také používalo výrazu „krida“ (z lat.cridare), tento termín však nalezneme především v archivních materiálech. Aktuálním ekvivalentem v právní terminologii je pojem „úpadek“.

Právní úprava úpadku a jeho řešení konkurzem a vyrovnáním má v českých zemích dlouhou tradici. Významným obdobím pro tvorbu legislativy úpadkového řízení je první polovina 17. století, kdy se jím ve větší míře zabývá i praxe soudů. Impulsem pro rozkvět právní úpravy úpadku byla dvě ekonomicky kritická období. Jednalo se v první řadě o tzv. „cenovou revoluci“ na konci 16. století, kdy dopad rychlého růstu cen postihl především šlechtické vrstvy. Tento kritický stav šlechtického zadlužení se ještě prohloubil během tzv. „měnové kalády“ v r. 1623, kdy došlo k znehodnocení české měny. Tento „státní bankrot“ vysvětluje šlechtický ráz počátků českého úpadkového práva, který našel odraz v ustanoveních Obnoveného zřízení zemského z r.1627. K osamostatnění řízení konkurzního došlo o deset let později prostřednictvím císařského reskriptu z 29. srpna a místodržitelského patentu z 23. listopadu³ 1637.

Pravidla, která se na tomto základě vytvořila v průběhu dalšího století (např. rozdělení věřitelů do tříd, stanovení pořadí jednotlivých pohledávek, zabezpečovací opatření v zájmu věřitelů, nepovinná volba věřitelského výboru aj.), byla kodifikována Josefínským konkurzním řádem z roku 1781, který, ač představuje prvopočátek moderní úpravy, vykazoval mnohé praktické nedostatky jako např. nákladnost a zdlouhavost konkurzního řízení. Reakcí na tuto situaci byl konkurzní řád z roku 1868⁴, jehož hlavním přínosem byl princip univerzality, princip stejného nakládání s věřiteli patřícími do stejné třídy, informační a ediční povinnost dlužníka a v neposlední řadě obligatorní ustanovení věřitelského výboru. Vývoj právní úpravy konkurzního řízení v rámci habsburské monarchie pokračoval nařízením č. 337 z roku 1914.

V období první republiky byl rakouský konkurzní řád z r. 1914 přijat recepční normou č. 11/1918 Sb. a stal se tak spolu se dvěma vyrovnacími řády součástí

² Blíže viz URFUS, V. *Vznik a počátky konkurzního práva v Čechách*. Praha: Rozpravy ČSAV, 1960

³ SCHELLEOVÁ, I. *Bankroty očima práva*. 1. vydání. Bratislava: Elita, 1997, s. 40-41

⁴ č. 1/1869 ř.z.

československého právního řádu. Specifikum zákonné úpravy konkurzního práva lze spatřovat v tom, že na rozdíl od ostatních právních oblastí, zde byla překonána dualita právní úpravy již v r. 1931 prostřednictvím zákona č. 64/1931 Sb. Tento zákon byl ještě doplněn několika prováděcími předpisy a posléze byl vývoj právní úpravy úpadkového práva na čtyřicet let přerušen.

Nově nastolené direktivní plánované hospodářství, které uznávalo v podstatě jediný vlastnický subjekt výrobních prostředků – stát, instituty typu konkurzu a vyrovnání nepotřebovalo a reorganizace jako taková byla pojem prakticky neznámý. Instituty využívané v praxi té doby (likvidace socialistických právnických osob, exekuční likvidace a likvidace majetku), měly jinou povahu i funkci. Občanský soudní řád (zákon č. 142/1950 Sb.) proto bez odpovídající náhrady zrušil zákon z roku 1931. Názvosloví pro danou problematiku se zachovalo de facto jen z nutnosti potřebné reciprocit pro řešení úpadku v zahraničí. U podniků, které vykazovaly hospodářský úpadek, mohlo v této době na základě rozhodnutí příslušného státního orgánu dojít pouze ke zrušení, rozdělení nebo k fúzi s jiným podnikem.

Návrat tržního prostředí po r. 1989 byl provázen schválením zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále jen ZKV). Svým pojetím tento zákon našel inspirační zdroj nejen ve zmiňovaném zákonu z roku 1931, ale též v zahraničních úpravách této problematiky, zejména francouzské, švýcarské, italské, německé a v neposlední řadě v úpravě USA⁵.

Nedostatky ZKV se projevovaly postupně při jeho uplatňování, a to jak v souvislosti s nárůstem krizových situací, tak i v důsledku postupujícího hospodářského vývoje. Z těchto příčin došlo k četným novelizacím zákona. Novelty se však vesměs týkaly pouze dílčích otázek, aniž by zasahovaly do koncepčních řešení. Problematičnost novelizací shledaly např. i tři nálezy Ústavního soudu⁶.

Platná právní úprava byla významně ovlivněna vstupem České republiky do Evropské unie, kdy ke dni 31. května 2004 vstoupilo v platnost Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkovém řízení. Nařízení je závazné v celém svém rozsahu pro všechny členské státy EU. Konkrétním důvodem, který vedl k přijetí tohoto nařízení, byla především přeshraniční insolvenční řízení, jejichž efektivita je podstatná pro řádné fungování vnitřního trhu. Dále bylo třeba zamezit situacím, kdy v souvislosti s rozdílnými právními úpravami docházelo

⁵ SCHELLEOVÁ, I. *Bankrot očima práva*. 1. vydání. Bratislava: ELITA, 1997, s. 56

⁶ Nález Ústavního soudu: č. 403/2002 Sb., č. 101/2003 Sb., č. 210/2003 Sb.

k převodům majetku podniků v nesnázích či k účelovým přesunům řízení před soudem z jednoho státu do druhého⁷.

Následně začala být na podnět Ministerstva spravedlnosti připravována zcela nová koncepce právní úpravy úpadkového řízení. Náročné diskuze a četnost tezí způsobily, že k tvorbě paragrafového znění se přistoupilo až díky snahám tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce a místopředsedy vlády ČSSD pro ekonomiku Martina Jáhna. Výsledný schválený vládní návrh zákona publikovaný ve Sbírce zákonů jako zákon „o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)“ pod č. 182/2006 byl však několikrát novelizován ještě předtím, než nabyl účinnosti.

První novelizací je zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích – došlo ke zúžení okruhu osob, které mohou vykonávat funkci insolvenčního správce, a to zpřesněním podmínky vysokoškolského vzdělání na podmínku vysokoškolského vzdělání právnického nebo ekonomického směru.⁸

Zákon č. 108/2007 Sb. posunul účinnost insolvenčního zákona na 1. ledna 2008. Významnější novelizaci představuje zákon č. 296/2007 Sb., tzv. doprovodný zákon. Jeho hlavním účelem bylo zajistit obsahový soulad nově přijaté úpravy úpadkového práva s ostatními platnými zákony České republiky.

Novelizace zákonem č. 458/2008 Sb. zohledňovala především požadavky aplikační praxe ve vztahu k insolvenčnímu rejstříku.⁹

Nálezem Ústavního soudu č. 163/2009 Sb.¹⁰ Ústavní soud rozhodl, že ustanovení § 394 odst. 2 insolvenčního zákona, které stanoví, že odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení je nepřípustné, je v rozporu s Listinou základních práv a svobod a toto ustanovení zrušil.

Ani jedna z nedávných novelizací nevyvolala tolik diskuzí odborné veřejnosti jako změna insolvenčního zákona vycházející z Národního protikrizového plánu vlády¹¹. Cílem této novelizace zákonem č. 217/2009 Sb. bylo dle její důvodové zprávy především posílení stávajících specifických účinků úpadkového práva tak, aby při respektování společného

⁷ BAŘINOVÁ, D. *Konkurz v otázkách a odpovědích*. 1. vydání. Praha: Aspi Publishing, s.r.o., 2004, s. 50

⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a.s. 2008, s. XVII

⁹ Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný informační systém veřejné správy, který je spravován Ministerstvem spravedlnosti. Nabízí v nejširší možné míře informace o insolvenčních řízeních zahájených po 1.lednu 2008. Dostupný z <http://www.isir.justice.cz>.

¹⁰ Sp. zn. Pl. ÚS 42/08 ze dne 21. 4. 2009

¹¹ Národní protikrizový plán vlády představuje ucelený soubor opatření, který vláda schválila v únoru 2009 a reagovala tak na dopady celosvětového hospodářského útlumu na Českou republiku.

zájmu dlužnickových věřitelů bylo zachováno co nejvíce funkčních subjektů na trhu spolu s důslednou ochranou práv dlužnickových zaměstnanců.

Poslední novelizace insolvenčního zákona tak reaguje na celosvětové zhoršení ekonomiky a prostřednictvím cílených opatření podporuje vybrané skupiny subjektů. Provedené změny insolvenčního zákona kromě jiného zpřístupňují nelikvidační instituty insolvenčního řízení¹² a ruší dlužnickovou povinnost podat na sebe insolvenční návrh při předlužení.¹³

V současné době je v legislativním procesu návrh zákona, který mění insolvenční zákon a občanský soudní řád a který reaguje především na nález pléna Ústavního soudu ze dne 21.července 2010¹⁴. Ústavní soud uvedeným nálezem zrušil s účinností od 31.března 2011 ustanovení insolvenčního zákona vycházející ze zásady, že právo popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek mají jen dlužník a insolvenční správce, nikoli jednotliví věřitelé.

¹² Nově např. oddlužení formou splátkového kalendáře u dlužníka, jehož další majetek slouží k zajištění pohledávek věřitelů, nepovede automaticky ke zpeněžení zajištěného dlužnickova majetku (cílem této změny je ochrana hypotéčních úvěrů); věřitelé dlužníka budou po dobu trvání moratoria zákonem omezeni v možnosti jednostranného započítávání svých pohledávek proti vzájemným pohledávkám dlužníka a totéž bude platit v době od zveřejnění návrhu na povolení reorganizace dlužnickova podniku do schválení reorganizačního plánu nebo rozhodnutí o prohlášení konkursu.

¹³ Tato podstatná změna insolvenčního zákona má za cíl zabránit tomu, aby do insolvenčních procesů zbytečně vstupovaly subjekty, jejichž majetková situace sice odpovídá definici předlužení, ale které provozem svého podniku generují dostatečný cash-flow, který umožňuje překonat krizový stav jiným způsobem.

¹⁴ Sp.zn. Pl.ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb.

3. Krátká historie úpadkového práva v USA

Když ve středověké Itálii neplatil obchodník své dluhy, bylo zvykem rozbít jeho obchodnický stůl. Z italského výrazu popisujícího tuto skutečnost, „banca rotta“, pochází výraz „bankrot“, anglicky „bankruptcy“, tedy úpadek.

Před začátkem 20. století úpadková pravidla a praxe upřednostňovala zájmy věřitele a byla velmi tvrdá vůči úpadci. Předmětem zájmu bylo získat zpět investice věřitelů a téměř všechny tehdejší úpadky byly nedobrovolné. V Anglii byly první oficiální zákony týkající se úpadku přijaty v roce 1542 za vlády Jindřicha VIII. Úpadce byl považován za delikventa a byl trestně stíhán. Případný postih spočíval v trestech od odnětí svobody a umístění ve vězení pro dlužníky až po trest smrti.

Ve Spojených státech byly první federální úpadkové zákony pouze dočasnou reakcí na špatnou hospodářskou situaci. První oficiální úpadkové zákony byly schváleny v roce 1800 jako odezva na tehdy rozšířené spekulace s pozemky. Byly zrušeny v roce 1803. Podobně byl v roce 1841 v souvislosti s velkou světovou hospodářskou krizí z roku 1837 přijat v pořadí druhý úpadkový zákon, zrušený v roce 1843. Ekonomický otřes spojený s občanskou válkou přiměl Kongres, aby přijal další úpadkový zákon v roce 1867, který však pozbyl platnosti hned následujícího roku.

Výše uvedené zákony se již vyznačovaly určitou mírou tolerance při umořování úpadcových dluhů – první dva zákony z let 1800 a 1841 povolovaly minimální splátky, zákon z roku 1867 byl první, který zahrnoval také ochranu veřejnoprávních korporací – tedy především obcí a měst.

Článek I, § 8 Ústavy Spojených států amerických přiznává Kongresu právo přijímat jednotné zákony na úpravu úpadku. Tato federální úprava je potom nadřazena úpravě přijaté v jednotlivých státech¹⁵ a klade důraz na reorganizaci dlužníka.

Úpadkový zákon (Bankruptcy Act) z roku 1898 byl historicky první zákonodárnou úpravou úpadku, která dala společnostem možnost ochrany před věřiteli.

Hospodářský propad související se Světovou hospodářskou krizí přinesl nové změny úpadkového zákonodárství, které se odrazily v novelách z let 1933 a 1934. Vyvrcholením zákonodárných snah v tomto období byla novelizace Chandlerovým zákonem (Chandler Act) z roku 1938, který obsahoval významná opatření týkající se reorganizace podniků.

¹⁵ SOJKA D.; SOJKOVÁ, P. *Konkurz na počátku třetího tisíciletí.*: Linde Praha a.s., 2002, s. 7

V období od druhé světové války do sedmdesátých let dvacátého století nebylo téma úpadku příliš aktuální. S výjimkou úpadku významných železničních společností nebylo mnoho případů, které by z tohoto pohledu stály za povšimnutí.¹⁶

V roce 1978 přijal Kongres další novelu Úpadkového zákona, tzv. Bankruptcy Reform Act, který tvoří kapitulu 11 USBC a představuje jednotný federální předpis pro veškeré úpadkové řízení probíhající v USA. Rozlišuje zásadně tři typy úpadku: s likvidací majetku dlužníka, s reorganizací dluhu fyzické osoby a s reorganizací podniku.

Úpadkový zákon z roku 1978 byl zákonodárným aktem, kterým započaly nové vývojové tendence a který se stal vzorem pro úpravu úpadkového práva v jiných státech. Jeho principy ovlivnily i evropské právo, zejména nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení¹⁷.

Osmdesátá léta a počátek let devadesátých dvacátého století se nesl ve znaku rekordního počtu zahájených konkurzů všech typů. Tento trend se týkal i dobře známých společností jako např. Eastern Airlines, Continental Airlines, Greyhound a Pan Am. Některé velké případy přitom zahrnovaly úpadkovou legislativu několika států USA. Trendem se stal nárůst činnosti rozhodců a mediátorů. Očekávalo se od nich, že díky své pružnosti a operativnosti napomohou k redukci finančních a časových nákladů na spory s věřiteli.

V osmdesátých letech přinesl nárůst případů probíhajících podle kapitoly 11 nutnost nového operativního řešení. Tím se stala technika tzv. „předpřipravených“ bankrotů (Prepackaged či Pre-arranged Bankruptcies), pomocí které je docíleno podstatného zkrácení doby trvání úpadkového řízení¹⁸. Postup spočívá v předjednání reorganizačního plánu s věřiteli ještě před podáním žádosti o postup podle kapitoly 11¹⁹.

Reformní úpadkový zákon z 22. října 1994 (Bankruptcy Reform Act) představuje dosud nejkomplexnější zákonodárný akt v této oblasti. Obsahuje ustanovení o urychlení procesů spojených s řízením o úpadku a vytvoření Národní úpadkové komise (National Bankruptcy Commission) provádějící šetření týkající se dalších úprav úpadkového zákonodárství. Tato komise v roce 1997 dokončila rozsáhlou zprávu o reformě v oblasti

¹⁶ Během sedmdesátých let vystoupily do popředí pouze dva a to případ Penn Central Transportation Corporation v roce 1970 a W.T. Grant Company z roku 1975.

¹⁷ Text směrnice [online] dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:CS:HTML> [cit. 2009-01-21]

¹⁸ ŠKARPA, J. *Záchovné metody řešení finanční tísně podniku*. (Doktorská disertační práce). Praha: 2004 – Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta financí a účetnictví. s. 63-64. Signatura Dis 51

¹⁹ Podrobněji viz. část 5

úpadkového práva²⁰, která se stala jedním z podkladů pro novelizaci Úpadkového zákona z října 2005.

Zákonem z října 2005 s názvem „Zákon o ochraně spotřebitele a prevenci zneužití (Úpadkového zákona)²¹“ mělo být docíleno omezení účelového vyhlašování úpadků a zneužívání právní úpravy úpadku, která ve snaze podpořit podnikatele a především podnikatelské prostředí, často nezabránila poškozování věřitelů. Prezident George W. Bush, který zákon podepsal, k tomu uvedl: „Pro „sériové“ úpadce bude nyní mnohem obtížnější zneužívat dosud velkorysá ustanovení zákona včetně ustanovení týkajících se reorganizace. Ti, kteří budou usilovat o „smazání“ všech svých dluhů, budou muset čekat osm let, než budou moci opět zvolit stejný postup.“ Zákon současně postihuje i poradce zneužívající nedokonalosti právní úpravy a poskytující poradenství postavené na znalosti legislativních mezer.²²

Procedurální aspekty úpadku jsou upraveny tzv. Federálními pravidly úpadkového řízení (Federal Rules of Bankruptcy Procedure), často nazývanými jako tzv. Úpadková pravidla (Bankruptcy Rules). Tato Úpadková pravidla jsou používána ve spojení s úpadkovými předpisy jednotlivých států. Úpadková pravidla obsahují soubor oficiálních formulářů pro úpadkové řízení. Úpadkový zákon, Úpadková pravidla a lokální úpadkové předpisy představují ve svém souhrnu formální právní prameny pro postup při insolvenční jak fyzických, tak právnických osob.

Z poměrně nedávných legislativních úprav stojí za zmínku novela Úpadkových pravidel, z prosince 2007. Úpadková pravidla upravují procedurální aspekty úpadku. Kromě změn ovlivňujících formální standardy řízení zpřesňuje novela postup v případě finančního leasingu, zajištěných pohledávek aj.

Aktuální „Bytový plán“ (Housing Plan) současného prezidenta USA Baracka Obamy, jehož cílem je v souvislosti s ekonomickou krizí zabránit u amerických domácností ztrátám v oblasti bydlení, by mohl přinést další změny v úpadkových předpisech. Jednou z kontroverzních úprav je návrh zákona, který by umožnil soudcům upravovat hypoteční podmínky ve smlouvách dlužníků – úpadců.²³

²⁰ Plné znění [online] dostupné z <http://govinfo.library.unt.edu/nbrc/reportcont.html> [cit. 2009-01-21]

²¹ Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act

²² Dostupné [online] z <http://www.bankruptcydata.com/Ch11History.html> [cit. 2009-03-19]

²³ Dostupné [online] z <http://www.moneymorning.com/2009/02/19/housing-bubble/> [cit. 2009-05-25]

Jednotná federální úprava úpadkového práva je úpravou nadřazenou právní úpravě úpadkového práva jednotlivých států.²⁴ Postavení federální úpravy úpadkového práva ve vztahu k úpravě jednotlivých států je dáno zmocněním Kongresu k vydávání právních předpisů v oblasti úpadkového práva Ústavou USA²⁵. Jednotná úprava zajišťuje právní jistotu pro podnikání v jednotlivých státech a přispívá tak nemalou měrou k ekonomické stabilitě.

Úprava úpadkového práva jednotlivých států se omezuje např. na telefonní služby, zdravotní služby apod., přičemž úprava nesmí být v rozporu s federálním právem. V případě konkrétního konfliktu mezi jednotlivými úpravami je příslušný k vydání rozhodnutí Nejvyšší soud USA.

²⁴ BOHÁČEK, M. *Základy anglo-amerického obchodního práva. Srovnávací obchodní právo II*. Praha: Oeconomica. 2003, s.58

²⁵ US. Const. Art. I, § 8

4. Procesní subjekty insolvenčního řízení s ohledem na institut reorganizace

Pro bližší pochopení mechanismu reorganizace je nezbytné nejdříve vysvětlit roli procesních subjektů, které funkci tohoto mechanismu umožňují.²⁶ Prostřednictvím jejich definování jsou rámcově osvětleny i ostatní instituty insolvenčního řízení jako je např. majetková podstata, druhy pohledávek atp.

Procesní subjekty insolvenčního řízení v ČR stanoví insolvenční zákon v § 9 následovně:

- Dlužník
- Věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku
- Insolvenční soud
- Insolvenční správce, popřípadě další správce
- Státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu
- Likvidátor dlužníka

Výčtem uvedené subjekty je třeba pojmově odlišit od účastníků řízení. Účastenství v insolvenčním řízení a incidenčních sporech²⁷ je upraveno v § 14, 15 a 16 insolvenčního zákona. Insolvenční zákon tak přináší samostatnou úpravu účastenství v insolvenčním řízení.

V americké úpravě je počet kategorií možných procesních subjektů řízení včetně samotného dlužníka jako účastníka řízení celkem devět. Jednotlivých subjektů spadajících do těchto skupin však může být v praxi až několik tisíc a to především díky různorodým věřitelským kategoriím. Následující výčet představuje přehled možných subjektů procesu reorganizace dle kapitoly 11 USBC²⁸.

- Dlužník (Debtor)

²⁶ Změny v ekonomickém postavení dlužníka a věřitele ve vztahu ke kontrole podniku, resp. majetkové podstatě, v průběhu insolvenčního řízení a následné reorganizace je předmětem následující práce na téma reorganizace.

²⁷ Incidenční spory jsou nově začleněny do insolvenčního řízení jako takového a měly by tak být až na výjimky (§ 160 odst. 2 insolvenčního zákona) řešeny přímo insolvenčním soudem. Incidenčními spory teorie i praxe rozumí spory vyvolané insolvenčním řízením.

²⁸ MYLES H. ALDERMAN, JR., ESQ., *Chapter 11. Business Reorganizations For Business Leaders, Accountants and Lawyers*. Denver, Colorado: Outskirts Press, Inc., 2006, s. 12

- Věřitelé za podstatou (Administrative Creditors)
- Zajištění věřitelé (Secured Creditors)
- Přednostní nezajištění věřitelé (Priority Unsecured Claimants)
- Obecní nezajištění věřitelé a věřitelské výbory (General Unsecured Claimants and Committees)
- Nájemci, držitelé licenčních a franšízových oprávnění (Tenants, Licensees and Franchisees)
- Pronajímatelé, vlastníci nemovitostí a franšíz (Landlords, Franchisors and Lessors)
- Správci a kontroloři (Trustees and Examiners)
- Úřad federálního správce (United States Trustee)

Již ze základního výčtu je patrné odlišné postavení jednotlivých skupin věřitelů v závislosti na druhu jejich pohledávky.

Dlužník

Účastníky insolvenčního řízení dle české právní úpravy jsou v souladu s § 14 insolvenčního zákona dlužník a věřitelé, kteří v insolvenčním řízení uplatňují své právo vůči dlužníkovi. V průběhu insolvenčního řízení se může počet účastníků měnit a jejich počet závisí též na tom, kdo insolvenční návrh podal. Byl-li insolvenční návrh podán samotným dlužníkem, je účastníkem insolvenčního řízení v první fázi pouze dlužník.²⁹ Z účelu a cíle insolvenčního zákona, kterým je řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka, vyplývá, že účastníkem řízení je dlužník, na kterého se vztahuje ustanovení § 3 insolvenčního zákona, tj. dlužník v situaci úpadku nebo hrozícího úpadku. V odstavci 1 §3 insolvenčního zákona nacházíme test likvidity vztahující se na dlužníka doplněný o vyvratitelné domněnky toho, kdy dlužník není schopen plnit své peněžité závazky obsažené v odstavci 2 tohoto paragrafu. Následující odstavec obsahuje test předlužení, kterým rozumíme poměr hodnoty majetku a všech, nikoliv tedy jen splatných, závazků.

Termín „hrozící úpadek“ nachází v praxi pole působnosti v případech dlužnických insolvenčních návrhů. Jedná se o situaci, kdy v souladu se zněním § 3 odst. 4 insolvenčního zákona, lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Cílem je zabránit

²⁹ Jestliže se jedná o insolvenční návrh podaný některým z věřitelů nebo skupinou věřitelů, jsou účastníky insolvenčního řízení vedle dlužníka i navrhovatelé.

nastalému nepříznivému vývoji prostřednictvím institutů insolvenčního práva k vyústění v pro všechny zúčastněné ekonomicky nepříznivější úpadek skutečný.

Za zmínku v tomto místě stojí i zákonná povinnost dlužníka (nikoliv pouze oprávnění) podat návrh na zahájení insolvenčního řízení v případech, kdy se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět, o úpadku společnosti.³⁰

Specifické postavení dlužníka, co se účastenství v insolvenčním řízení týká, se projevuje mimo jiné i tím, že dlužník je jediným jistým účastníkem řízení od počátku až do konce. Dlužník po podání insolvenčního návrhu nadále provozuje svůj podnik.³¹ Spolu s právem provozovat podnik mu však vzniká povinnost zdržet se jednání, kterým by podstatně zmenšoval svůj majetek nebo měnil jeho skladbu.

I v případech reorganizace zůstává dlužník nadále osobou s dispozičním oprávněním a provozuje svůj podnik v souladu s reorganizačním plánem. O své činnosti a plnění reorganizačního plánu informuje insolvenčního správce, podává věřitelskému výboru, insolvenčnímu správci a insolvenčnímu soudu zprávy o běžných úkonech při podnikatelské činnosti a zprávy o plnění dlouhodobých nebo opakujících se činností.

Dlužníkem v případech reorganizace dle kapitoly 11 USBC je podnikatel právnická nebo fyzická osoba splňující základní podmínku - předluženost. Předluženost pro účely kapitoly 11 je sledována dvěma možnými způsoby - buď na úrovni účetní rozvahy, tzn. celková pasiva podnikatele musí být vyšší než souhrn jeho aktiv, nebo na úrovni finanční hotovosti, tzn. podnikatel není schopen plnit své splatné závazky.

Pod pojem dlužníka patří i funkce současného managementu podniku, jehož roli nemusí a v praxi často ani nezastává přímo podnikatel. Na vedení podniku, které bylo činné v období před úpadkem se tak vztahuje předpoklad, že zůstane ve své funkci během procesu reorganizace (§ 1107 USBC).

Tento přístup se může jevit rozporuplným s ohledem na skutečnost, že personálně stejně obsazený management, pod jehož vedením se společnost dostala do situace, která vykazuje znaky předluženosti, provede společnost procesem reorganizace. Nelze však opomenout náklady, které představuje nahrazení stávajícího managementu managementem novým, který by se musel teprve obeznámit se situací a to v době, kdy probíhající reorganizace nenechává příliš prostoru pro sbírání zkušeností s provozem konkrétního podniku a specifiky předmětu podnikání.

³⁰ § 98 InsZ

³¹ Provoz podniku dlužníkem i po podání insolvenčního návrhu je možný za předpokladu, že soud ze závažných důvodů neomezil dlužníkova dispoziční práva k majetku.

Dalším především praktickým aspektem hovořícím pro možnost zachování stejného vedení jsou existující vztahy se zákazníky, dodavateli a v neposlední řadě zaměstnanci.

Nutno zdůraznit, že ačkoliv zákon v případě reorganizace umožňuje zachování stávajícího vedení, není v praxi ojedinělý přístup, kdy pod tlakem věřitelů ztrácejících důvěru v problematické vedení společnosti, je současný management nahrazen odborníky, kteří se nezdídkou specializují právě na manažerské zvládnutí reorganizací.

Ačkoliv, jak bude popsáno dále, není v USA pravidlem jmenování soukromého insolvenčního správce v jednotlivých případech reorganizace, role a odpovědnost dlužníka se zahájením reorganizace přesto částečně mění – jeho zodpovědnost se přesouvá od vlastníka na věřitele, má omezenou možnost vyvíjet jinou činnost než činnost související s běžným provozem podniku, neboť ke každému takovému úkonu je třeba souhlasu soudu. Věřitelům je umožněno podrobit revizi důležitá manažerská rozhodnutí a v podstatě se podílet na vedení v průběhu reorganizace. Stejný přesun odpovědnosti ve smyslu úhlu pohledu na péči řádného hospodáře implikuje úprava insolvenčního zákona.³²

Ve Spojených státech je dlužník v případech reorganizace označován specifickým názvem „držící dlužník“ (Debtor in Possession), resp. česky „dlužník s dispozičními oprávněními“³³, čímž je zdůrazněna skutečnost, že management, financování a majetková podstata³⁴ podniku zůstávají od okamžiku účinnosti reorganizačního plánu v „držbě“ dlužníka.

Dlužník je tak v obou úpravách oprávněn nakládat s majetkovou podstatou³⁵ v souladu s reorganizačním plánem. Dohled nad činností dlužníka vykonává v ČR insolvenční správce, který v této souvislosti plní informační povinnost vůči věřitelskému výboru a insolvenčnímu soudu. Zároveň má věřitelský výbor možnost určit si, že některé právní úkony zásadního významu může dlužník uskutečnit jen s jeho předběžným souhlasem.

Lze shrnout, že v obou právních úpravách je proces reorganizace specifický postavením dlužníka, který je nejen oprávněn k provozu podniku, ale nese i odpovědnost vůči věřitelům za soulad svojí činnosti s reorganizačním plánem. V obou případech mohou

³² Podrobněji viz. RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008s. 153 a násl.

³³ §§ 229, 353, 354 InsZ ve spojení s § 2 odst.f InsZ. Osobou s dispozičními oprávněními je osoba, které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně všech oprávnění, ze kterých se skládá.

³⁴ Pojem majetková podstata je označením pro majetek, jenž v průběhu insolvenčního řízení slouží k uspokojování pohledávek věřitelů. Rozsah majetkové podstaty v případě insolvenčního návrhu podaného dlužníkem zahrnuje majetek patřící dlužníkovi ke dni zahájení insolvenčního řízení, kterým je den podání insolvenčního návrhu. Pojem a rozsah majetkové podstaty viz. § 205 InsZ

³⁵ Není-li dlužníkovo oprávnění reorganizačním plánem omezeno ve prospěch jiných osob.

být pravomoci dlužníka k nakládání s majetkovou podstatou omezeny soudem. V ČR pak činnost dlužníka podléhá dozoru konkrétního insolvenčního správce a zprostředkovaně i soudu a věřitelů, kteří jsou správcem informováni.

V USA podléhá dlužník přímému dozoru soudu, věřitelů a federálního správce. Dlužník s dispozičními oprávněními tak v USA de facto plní rozsahem svých administrativních povinností fakticky roli insolvenčního správce, přičemž federální správce nad jeho aktivitami vykonává dohled.³⁶

Věřitelé

Věřitel se stává účastníkem insolvenčního řízení v okamžiku podání přihlášky pohledávky a zůstává účastníkem do okamžiku, kdy jeho účast v insolvenčním řízení končí např. na základě pravomocného odmítnutí přihlášené pohledávky, ukončení insolvenčního řízení atp.

Pohledávka věřitele je uplatněna podáním přihlášky³⁷, jejíž náležitosti stanoví prováděcí předpis.³⁸ Věřitelé mohou uplatnit svůj nárok přihláškou pohledávky od zahájení insolvenčního řízení ve lhůtě stanovené insolvenčním soudem v rozmezí třiceti dní až dvou měsíců³⁹ od účinku rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka (§ 105, 110 a 136 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona), tedy od jeho uveřejnění v insolvenčním rejstříku.

K přihláškám podaným po uplynutí lhůty stanovené insolvenčním soudem nebude v insolvenčním řízení přihlíženo a tyto pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují. V praxi insolvenční soudy většinou stanoví nejkratší zákonnou lhůtu pro přihlášení pohledávek, tedy 30 dní.⁴⁰

Právní úprava i praxe insolvenčních soudů tak zdůrazňuje posílenou, ale i aktivnější, roli věřitelů oproti dřívější právní úpravě: věřitelé jsou nuceni ověřovat majetkovou situaci

³⁶ USBC §§ 1107, 1203, 1303

³⁷ Procesní úkon – podání, které je dle svého obsahu přihláškou pohledávky, avšak není podáno na předepsaném formuláři, je podáním vadným ve smyslu § 188 odst. 1 insolvenčního zákona, nikoliv procesně bezúčinným. K odstranění vadnosti insolvenční správce výslovně uvede, v čem vadnost spočívá, tedy zda v nedodržení předepsané formy, vyzve věřitele, aby vytčený nedostatek v zákonné lhůtě odstranil. Podání, které je vadné pro nedostatek předepsané formy a které je jednoznačně identifikovatelné co do svého obsahu, má ty právní následky, které zákon spojuje s podáním bezvadným za předpokladu, že bylo své vadnosti zbaveno. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008 – P-51-14. Formulář přihlášky pohledávky viz Příloha č. 4.

³⁸ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona

³⁹ Lhůta k podání přihlášek stanovená dle § 136 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona ve spojení s § 136 odst. 3 nebo 4 insolvenčního zákona v rozhodnutí o úpadku, je lhůtou procesněprávní, a k jejímu zachování proto postačí, je-li přihláška posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost písemnost doručit (§57 odst. 3 o.s.ř.) KSHK 41 INS 128/2008, 1VSPH 8/2008

⁴⁰ Informace dostupné [online] z <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlaska-pohledavky-v-insolvencnim-rizeni-formalita-nebo-nocni-mura-pro-veritele-54124.html> [cit 2008-4-13]

dlužníka nahlášením do insolvenčního rejstříku tak, aby nepřišli o možnost uplatnění svojí pohledávky.

Insolvenční zákon v porovnání s předchozí právní úpravou ZKV posiluje vliv věřitelů v mnoha dalších ohledech. Vychází se přitom z již dříve zmíněného předpokladu, že věřitelé jsou de facto „vlastníky“ dlužníkovu majetku. Zákon proto umožňuje věřitelům, aby v případě, kdy je možnost volby, zvolili, zda formou řešení úpadku bude reorganizace nebo konkurs a vybrali osobu insolvenčního správce.⁴¹

Právní úprava klade v souvislosti s pohledávkami zvýšený nárok na postup věřitelů také tím, jak reaguje na formálně správně přihlášené pohledávky v rozsahu, na který věřitel nemá nárok. Je-li po přezkumu přihlášené pohledávky zjištěno, že skutečná výše činí méně než 50% přihlášené částky, pak k pohledávce nebude vůbec přihlíženo a věřitel do majetkové podstaty přispěje částkou, o kterou přihlášená pohledávka přesahuje svůj skutečný rozsah.⁴² Insolvenční soud tuto uhrazovací povinnost věřiteli musí uložit.

Obdobná právní úprava platí i pro uvedení vyšší než oprávněné míry zajištění pohledávky.⁴³ V této souvislosti je nutno uvést, že lhůta 30 dní od účinků rozhodnutí o úpadku ztěžuje v praxi možnost věřitele objektivně stanovit přesnou výši pohledávky. Na druhou stranu poměrně přísný přístup insolvenčního zákona v otázce přihlášení pohledávek brání nepoctivým věřitelům vykonávat prostřednictvím pohledávek v nadsazené výši neoprávněný vliv na průběh insolvenčního řízení.

Význam řádného přihlášení pohledávky věřitelem se v průběhu insolvenčního řízení promítá ve způsobu hlasování věřitelů a věřitelských orgánů. Význam každého věřitele se řídí nominální hodnotou přihlášené pohledávky. Jednotlivé druhy pohledávek určují ekonomické a právní postavení věřitele v insolvenčním řízení. V zásadě se věřitelé dle druhu pohledávky dělí na:

- běžné,
- zajištěné,
- podřízené,
- tzv. zapodstatové a zapodstatovým na roveň postavené.

U zajištěných pohledávek musí být zajištění podloženo věřitelem již při přihlášce pohledávky. Pro pořadí uspokojení zajištěných pohledávek je podstatná doba vzniku zajištění.

⁴¹ § 150 InsZ

⁴² Úhrada za popřenou nezajištěnou pohledávku viz. § 178 InsZ

⁴³ Úhrada za popřenou zajištěnou pohledávku viz. § 179 InsZ

Pohledávky za podstatou a pohledávky jim na roveň postavené jsou pohledávkami, které vznikly v průběhu insolvenčního řízení nebo které zákon do této skupiny výslovně řadí (např. náhrada hotových výdajů a odměna správce, pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců). Pohledávky za podstatou je možno rozdělit na pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria.⁴⁴ Úhrada těchto pohledávek se děje přednostně kdykoliv v průběhu řízení a k plnění se vyzývá insolvenční správce. Vymáhání těchto pohledávek se děje pořadem práva tak, jakoby insolvenční správce byl v konkrétním případě dlužníkem.⁴⁵

Taxativní výčet v § 170 insolvenčního zákona uvádí nároky a příslušenství, které nelze uspokojit žádným ze způsobů řešení úpadku. Obecně se jedná o pohledávky věřitelů z darovacích smluv, smluvní pokuty (jestliže právo na uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku), náklady účastníků řízení (vzniklé jejich účastí v insolvenčním řízení), úroky přirostlé až v době po rozhodnutí o úpadku,⁴⁶ aj.

Podřízené pohledávky lze v insolvenčním řízení uspokojit až poté, co budou uspokojeny řádně přihlášené pohledávky, pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené. Podřízenou pohledávkou je tedy pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení ostatních pohledávek dlužníka.⁴⁷

Při reorganizaci se věřitelé za účelem hlasování o přijetí reorganizačního plánu a pro potřeby určení rozsahu uspokojení pohledávek dělí do skupin kromě jiných kritérií také s ohledem na druh pohledávek, kterými disponují. Rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin provede předkladatel reorganizačního plánu a řídí se demonstrativním výčtem § 337 odst. 2 insolvenčního zákona⁴⁸, shodným právním postavením věřitelů a jejich hospodářskými zájmy:

- Samostatnou skupinu tvoří každý zajištěný věřitel

⁴⁴ Dlužník, který je podnikatelem, může v zákonem stanovené lhůtě od podání insolvenčního návrhu (jde-li o návrh věřitele, pak ve lhůtě počítané od jeho doručení insolvenčním soudem), navrhnout insolvenčnímu soudu vyhlášení moratoria. Po dobu trvání moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku. (§ 115 a n. InsZ). Podstatou moratoria je nahrazení procesních práv na individuální uspokojení pohledávek věřitelů kolektivním uspokojením v rámci insolvenčního řízení (§109 InsZ). Podstatný význam pro zavedení tohoto institutu má v první řadě ochrana hodnoty majetku dlužníka před případnými reakcemi věřitelů na informaci o možné insolvenční situaci dlužníka. Účinky automatického moratoria trvají v případě rozhodnutí o úpadku až do schválení reorganizačního plánu (§109 odst. 5).

⁴⁵ Viz. § 203 odst. 1 InsZ

⁴⁶ Je-li způsobem řešení úpadku reorganizace, přirůstají úroky k pohledávce zajištěného věřitele ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku a splatné jsou měsíčně, jakmile znalec ocení hodnotu zajištění.

⁴⁷ Viz. § 172 InsZ

⁴⁸ Zajištěný věřitel, věřitelé dle § 335 InsZ (společníci a členové dlužníka), věřitelé nedotčení reorganizačním plánem

- Společníci a členové družstva
- Věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny
- Financující subjekty
- Orgány státní správy
- Věřitelé s pohledávkami z obchodního styku apod.

Věřiteli, jejichž pohledávka není reorganizačním plánem dotčena jsou věřitelé, jejichž pohledávka:

- se nemění co do výše, splatnosti ani dalších vlastností a práv s ní spojených, nebo pohledávka, o které věřitel písemně uznal, že není reorganizačním plánem dotčena,
- stanoví splatnost jistiny včetně úroků stejně jako před prodlením dlužníka,
- nemění žádná další práva spojená s pohledávkou, s výjimkou práv věřitele spojených s účinky zahájení insolvenčního řízení nebo s již nastalým prodlením dlužníka,
- stanoví, že všechny splátky jistiny a úroku, které měl dlužník zaplatit před svým prodlením do dne účinnosti reorganizačního plánu, budou uhrazeny neprodleně po účinnosti reorganizačního plánu.

Rozdělení věřitelů do skupin podléhá schválení insolvenčního soudu při schvalování reorganizačního plánu, který posoudí jeho odůvodněnost a vhodnost. Na základě návrhu dotčeného věřitele nebo předkladatele reorganizačního plánu může insolvenční soud rozhodnout o zařazení věřitele před schválením reorganizačního plánu do jiné skupiny.

Věřitelskými orgány dle insolvenčního zákona jsou schůze věřitelů, věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů. Do okamžiku ustanovení věřitelského výboru vykonává schůze věřitelů jeho působnost, s ohledem na nutnou operativnost je však pro praxi vhodnější ustanovení prozatímního výboru v souladu s § 61 a násl. insolvenčního zákona. Schůze věřitelů volí a odvolává členy věřitelských orgánů a prozatímního věřitelského výboru ustanoveného soudem.

Mezi oprávnění schůze věřitelů patří hlasování o osobě insolvenčního správce⁴⁹, hlasování o způsobu řešení úpadku⁵⁰, jestliže nebyl způsob určen soudem, hlasování o osobě znalce k ocenění majetku zařazeného do majetkové podstaty při zpeněžení jedinou

⁴⁹ Odvolání a ustanovení insolvenčního správce § 29 InsZ, odvolání insolvenčního správce soudem na základě návrhu věřitelských orgánů § 31 InsZ, zproštění insolvenčního správce funkce soudem na základě návrhu věřitelských orgánů § 32 InsZ

⁵⁰ Viz. § 150 InsZ

smlouvou v případech reorganizace. Věřitelé vykonávají prostřednictvím věřitelských orgánů dohled nad činností správce. Schůze věřitelů volí a odvolává členy věřitelského výboru, v případech, kdy je méně než 50 věřitelů, pak zástupce věřitelů.

Věřitelský výbor při reorganizaci kontroluje provádění reorganizačního plánu, podává insolvenčnímu soudu návrhy na opatření, která mají odstranit nedostatky v činnosti dlužníka s dispozičními oprávněními nebo insolvenčního správce, schvaluje odměňování vedoucích pracovníků dlužníka navržené insolvenčním správcem. Věřitelský výbor může svoje postavení v průběhu reorganizace navíc posílit tím, že dlužník je oprávněn činit právní úkony zásadního významu pouze s jeho souhlasem a to i tehdy, není-li to součástí reorganizačního plánu.

Oproti předchozí právní úpravě se jednoznačně jedná o nárůst významu postavení věřitelů a insolvenční zákon podobně jako americká právní úprava přitom vychází z předpokladu, že „ekonomickými vlastníky“ dlužníkovy podniku se stali věřitelé.

Úloha jednotlivých věřitelů v USA v procesu reorganizace závisí stejně jako v ČR na velikosti a typu pohledávky, kterou disponují, jak je patrné již ze zákonného výčtu zúčastněných subjektů.

Zapodstatovými věřiteli jsou ti, jejichž pohledávky plynou z nároku na odměnu a výdaje spojené s poskytováním zboží a služeb v období po podání návrhu na postup dle kapitoly 11. Tyto pohledávky mají přednost téměř přede všemi nezajištěnými pohledávkami datujícími se do období před podáním návrhu na postup dle kapitoly 11. Aby došlo ke schválení reorganizačního plánu, každý z těchto věřitelů musí obdržet dle plánu úhradu svých pohledávek za jím akceptovaných podmínek.

Zajištěnými věřiteli jsou věřitelé, jejichž pohledávky jsou v plné výši zajištěny některým z dlužníkových aktiv. Ti, jejichž pohledávky jsou zajištěny aktivy nezbytnými pro další provoz podniku, mají v průběhu reorganizace významné postavení.

Přednostní nezajištění věřitelé uplatňují své nároky na základě nezajištěných pohledávek, které v souladu s § 507 kapitoly 11 USBC spadají do kategorie tzv. „prioritních“ pohledávek.

Obecnými nezajištěnými věřiteli a výbory se rozumí věřitelé s „nespecializovanými“ pohledávkami a jejich výbory. Jejich role a postavení závisí především na relativní výši nezajištěné pohledávky a to s ohledem na skutečnost, že reorganizační plán nemůže být schválen bez souhlasu nezajištěných věřitelů disponujících dvěma třetinami nezajištěných pohledávek.

Úkolem věřitelských výborů v procesu reorganizace je zajistit, aby byl v průběhu reorganizace brán dostatečný zřetel na zájmy nezajištěných věřitelů.

Federální správce v USA může ustanovit jeden nebo více věřitelských výborů, které většinou sestávají ze sedmi věřitelů s nejvyššími nezajištěnými pohledávkami, kteří jsou ochotni se funkce ujmout.

Věřitelský výbor následně reprezentuje zájmy všech nezajištěných věřitelů konkrétního dlužníka. Vůči věřitelům, které členové výboru takto zastupují, mají povinnost loajality a péče řádného hospodáře. Standardem jejich chování je nejen loajalita ale také nejvyšší míra zodpovědnosti a cti.⁵¹ V praxi se jejich zodpovědnost vůči ostatním věřitelům projevuje například v zákonné povinnosti poskytovat ostatním věřitelům informace o dlužnickových aktivitách.

Svého úkolu dosahují věřitelské výbory v procesu reorganizace dle obou právních úprav prostřednictvím konzultací s dlužníkem o postupu řízení, sledování a cíleným šetřením prováděných obchodních úkonů dlužníkem a v neposlední řadě aktivní účastí při formulování plánu reorganizace.

Insolvenční soud

Pojmem „insolvenční soud“ je označen soud, před nímž insolvenční řízení probíhá. Ve smyslu § 9 odst. 4 o.s.ř. je insolvenčním soudem vždy krajský, případně městský soud. Insolvenční soud má v insolvenčním řízení funkci rozhodovací a dohlédací. Jednotlivé funkce jsou odlišeny v § 10 insolvenčního zákona.

Insolvenčním zákonem je podrobně vymezena pravomoc soudu vůči insolvenčnímu správci a právo soudu ukládat všem účastníkům řízení povinnosti týkající se jejich činnosti v řízení. Insolvenční soud je oprávněn od správce vyžadovat zprávy a vysvětlení o jeho postupu.

V rozsahu pravomoci insolvenčního soudu se odráží posun postavení věřitelů. V souladu se záměrem zákonodárce na prohloubení významu role věřitele v insolvenčním řízení, získává soud možnost vymáhat splnění povinností účastníka a to především ukládáním pořádkové pokuty.⁵² Insolvenční soud je při výkonu své činnosti strážcem společného zájmu věřitelů.

Reorganizace jako nelikvidační způsob řešení úpadku (vedle oddlužení) podléhá schválení insolvenčním soudem.

⁵¹ *Meinhard v. Salmon*, 249 N.Y. 458, 164 N.E. 545 (N.Y. 1928)

⁵² § 81 InsZ spolu s § 53 o.s.ř.

Podstatný rozdíl mezi insolvenčními soudy v ČR a USA spočívá již ve vývoji jejich zařazení do soudní soustavy. Vzhledem k dlouhé tradici úpadkového práva v USA a jeho vývoji, který přirozeně reagoval na požadavky tržního prostředí, není překvapující, že velkou část historie úpadkového práva v USA nedoprovází vlastní soudní systém. Osoby plnící funkci dnešních soudců byly nazývány rozhodčími a prestiž jejich funkce zdaleka nedosahovala úrovně soudců v ostatních oblastech práva.

V dnešní době spadá insolvenční soud v USA pod federální obvodní soud, přičemž jeho pravomoc je odvozena právě od pravomoci tohoto federálního soudu, který může v kterékoliv fázi řízení jakoukoliv jeho část atrahovat. V praxi k tomu však příliš nedochází i s ohledem na nutnou odbornost insolvenčních soudců. Pravomoc insolvenčních soudů v USA je srovnatelná a v případech reorganizace oproti české úpravě částečně i obsáhlejší – vzhledem k praktické absenci soukromého správce v případech reorganizace soudy plní ve větší míře i administrativní úlohu.

Insolvenční správce a další správci

Ministerstvo spravedlnosti České republiky vede v souladu se zvláštním zákonem⁵³ seznam insolvenčních správců a odpovídá za jeho správnost.

Ze seznamu je insolvenčním soudem ustavována osoba insolvenčního správce a to na základě určení předsedy insolvenčního soudu. Při určení konkrétní osoby insolvenčního správce přihlíží předseda soudu k osobě dlužníka a jeho majetkovým poměrům, k odborné způsobilosti insolvenčního správce a jeho pracovnímu vytížení. Soud zohledňuje i možnou podjatost insolvenčního správce.⁵⁴

Seznam insolvenčních správců je rozšiřován za podmínek § 21 odst. 2 insolvenčního zákona, který odkazuje ve věci podmínek zápisu a vzniku práva vykonávat činnost na zvláštní právní předpis⁵⁵. V otázce odborného vzdělání je základním požadavkem vedle vysokoškolského vzdělání magisterského studijního programu složení zkoušky insolvenčního správce. Kromě složení zkoušky musí insolvenční správce splnit zvláštní podmínky bezúhonnosti kladené na jeho hospodářskou činnost s důrazem na solventnost.

⁵³ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

⁵⁴ Podmínky pro závěr o podjatosti insolvenčního správce jsou shodné s podmínkami pro podjatost soudce a přísedících dle § 14 o.s.ř. Již jmenovaný insolvenční správce je povinen oznámit důvody možné podjatosti vzhledem k věci či účastníkům insolvenčnímu soudu.

⁵⁵ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. V současné době eviduje Ministerstvo spravedlnosti celkem 760 žádostí o vykonání zkoušky insolvenčního správce, přičemž průměrná úspěšnost u zkoušek se pohybuje mezi 23-30%. (Zdroj: prezentace České advokátní komory „Reorganizace jako způsob řešení úpadku“)

Insolvenčním správcem může být i veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru a je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce. Podmínky na výkon činnosti insolvenčního správce musí u této společnosti splňovat každý z jejích společníků jednotlivě a sám.

Před rozhodnutím o úpadku, jehož vydání představuje nejzazší termín pro ustanovení insolvenčního správce insolvenčním soudem, může soud ustanovit správce předběžného.

Vliv věřitelů na osobu insolvenčního správce je projevem podstatného rozsahu oprávnění věřitelů v insolvenčním řízení. Na schůzi věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a mohou ustanovit správce nového. Toto usnesení je přijato, jestliže pro něj hlasuje nejméně polovina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Insolvenční správce je tak de facto zmocněncem věřitelů.⁵⁶

Neustanoví-li schůze věřitelů nového insolvenčního správce, je stanoven insolvenčním soudem. Insolvenční soud usnesení věřitelů o odvolání insolvenčního správce potvrdí s výjimkou případu, kdy nový insolvenční správce nesplňuje zákonné podmínky anebo kdy rozhodnutí nebylo přijato nadpoloviční většinou všech přihlášených věřitelů. O dalších změnách správce však již může rozhodovat pouze insolvenční soud odvoláním anebo zproštěním insolvenčního správce.⁵⁷

Je-li rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení reorganizace podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona a je-li v předloženém reorganizačním plánu určena osoba insolvenčního správce, ustanoví insolvenční soud insolvenčním správcem tuto osobu za předpokladu, že splňuje zákonné podmínky. Tím není dotčeno výše popsané právo věřitelů odvolat z funkce insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce a ustanovit usnesením správce nového.

⁵⁶ RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 159

⁵⁷ § 31 a 32 InsZ

Funkce soudem jmenovaného zástupce insolvenčního správce spočívá v zastoupení insolvenčního správce v době, kdy svoji funkci nemůže ze závažných důvodů přechodně vykonávat. Příkladem takových důležitých důvodů jsou například důvody zdravotní.

Oddělený insolvenční správce oproti tomu zastupuje insolvenčního správce v případech, kdy je v průběhu insolvenčního řízení insolvenční správce vyloučen z některých úkonů pro svůj poměr k některému z dlužníkových věřitelů nebo ze zástupců dlužníkových věřitelů. V praxi k této situaci nejčastěji dochází v případech koncernových insolvenčních řízení, kdy předseda insolvenčního soudu určí insolvenčním správcem dlužníků tvořících koncern stejnou osobu, nebrání-li tomuto postupu jiné okolnosti.

Zvláštní insolvenční správce je typem správce, který je jmenován v případech, kdy je nutné v rámci insolvenčního řízení řešit zvláštní problematiku vyžadující odbornou specializaci.

Insolvenční správce, na kterého přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, tj. insolvenční správce v době od prohlášení konkursu, jedná svým jménem na účet dlužníka a disponuje právy a povinnostmi, které jsou mu uloženy jednak zákonem, jednak rozhodnutím soudu. Jestliže se insolvenční správce stará o udržení provozu podniku, který je součástí majetkové podstaty, je oprávněn uzavírat za obvyklých obchodních podmínek za tímto účelem nezbytné smlouvy.

Role insolvenčního správce při reorganizaci je poněkud odlišná. Disponuje těmi pravomocemi, které na něj přešly omezením dispozičních oprávnění dlužníka. Obecně při reorganizaci insolvenční správce zajišťuje provedení procesních úkonů spojených s účinností reorganizačního plánu, vykonává dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, zajišťuje dohled nad zjišťováním a soupisem majetkové podstaty dlužníka, provádí soupis veškerého majetku, vytváří seznam přihlášených věřitelů, vykonává dohled nad plněním reorganizačního plánu, kdy dlužník je povinen insolvenčního správce o své činnosti informovat, po povolení reorganizace navrhuje výši odměny vedoucích pracovníků dlužníka. Insolvenční správce dále vykonává další činnosti, které mu mohou být uloženy insolvenčním soudem v rámci jeho dohlédací činnosti⁵⁸. Insolvenční správce o své činnosti insolvenční soud a věřitelský výbor pravidelně informuje.

Dle americké právní úpravy organizuje a řídí činnost správců Úřad Federálního správce USA, který je součástí Ministerstva spravedlnosti. Úřad vznikl od roku 1978 do

⁵⁸ § 11 InsZ, § 91 InsZ

roku 1986 a modelem jeho struktury byla organizace státních zástupců, ovšem s tím rozdílem, že správcem mohou být i soukromé subjekty.

Zpočátku byli správci pro jednotlivé případy ustavováni soudem, ovšem studie Ministerstva spravedlnosti USA ukázala, že následné řízení je pomalé, netransparentní a ustavení soukromí správci sledují spíše zájmy vlastní než zájmy věřitelů. Byla proto vytvořena pevná organizační struktura s názvem „Program správců USA“. Federální správci, kteří jsou federálními zaměstnanci podléhají přímo Ministerstvu spravedlnosti. Územní rozsah jejich činnosti je dán 21 obvody, pokrývajícími celé území USA, které se shodují se soudními obvody. Náplní činnosti federálních správců je především dozorovat činnost soukromých správců, spravujících případy podle jednotlivých kapitol.

Kvalifikační požadavky na správce v USA jsou v první řadě znalost finančního práva, dobré organizační a administrativní schopnosti, praxe v oboru úpadkového práva je výhodou, avšak není nutná. Splňuje-li uchazeč tyto podmínky, musí ještě projít testem Ministerstva spravedlnosti a bezpečnostní prověrkou Federálního úřadu vyšetřování (FBI). Úřad federálního správce USA je zodpovědný za vedení seznamu soukromých správců.

Soukromý správce, jmenovaný Úřadem federálního správce nebo věřiteli, hraje v případech reorganizace minimální roli. Jeho jmenování je v praxi ojedinělé a musí být ospravedlněno výjimečnými okolnostmi případu.

Existuje-li dostatečný důkaz o zpronevěře, nekompetentnosti či nečestnosti, může federální správce i v případech reorganizace soukromého správce pro jednotlivý případ jmenovat. V případech kdy vznikne důvodná pochybnost o některé z výše uvedených negativních skutečností týkajících se provozu dlužníkovy podniku, avšak soud nedisponuje dostačujícím důkazem, ustanoví soud „kontrolora“ (Examiner). Dlužníkovi je ponecháno obchodní vedení společnosti, ale jeho činnost podléhá dozoru jmenovaného kontrolora.

Kdykoliv v době od zahájení reorganizace do schválení reorganizačního plánu může kterákoliv zúčastněná strana žádat o jmenování správce, který by nahradil stávající management. Dostačujícím důvodem pro ustanovení správce ovšem není pouhý fakt, že je dlužník předlužen.

Zajímavou je odlišnost kvalifikačních předpokladů pro soukromé správce, jsou-li jmenováni, v případech reorganizace. Ne vždy se totiž v praxi jedná o osoby ze seznamu správců vedeného Úřadem federálního správce, ale spíše o uznávané odborníky se zkušeností s konkrétním odvětvím.

Z podmínek pro ustanovení soukromým správcem je patrný důraz, který klade americká právní úprava na praktickou zkušenost s řešením situací úpadku či konkrétním

oborem podnikání, na rozdíl od požadavků formálního vzdělání, které je nezbytnou podmínkou pro zápis do seznamu insolvenčních správců a následné jmenování správcem pro konkrétní případ v české právní úpravě.

V případech reorganizace federální správce dohlíží na její průběh a dbá především o dodržování platných právních předpisů. Mezi jeho další povinnosti patří revize reorganizačního plánu, včasné podávání zpráv, dodržení časového harmonogramu, svolávání věřitelských schůzí aj. Jeho povinností je také zakročit v případě, kdy příprava reorganizačního plánu nepřináší očekávané výsledky a navrhnout postup dle jiné kapitoly USBC.

Další odlišností americké úpravy je tedy institucionální uspořádání a rozdělení role správců na správce federální a správce „soukromé“. Federální správce plní v případech reorganizace dohlížecí roli, stejně tak jako správce dle insolvenčního zákona v ČR, není-li soudem omezeno dispoziční oprávnění dlužníka. Správce pro konkrétní případ reorganizace je v USA ustaven výjimečně v reakci na dlužníkovu nepoctivé chování. Přednost před ustavením správce má jmenování kontrolora, který v české právní úpravě nenalezl protějšek. Z americké právní úpravy je patrná snaha zákonodárce nejen ponechat dlužníkovi dosavadní dispoziční oprávnění, ale především přimět ho prakticky vyřešit špatnou hospodářskou situaci, do které se svojí činností dostal.

Státní zastupitelství

Státní zastupitelství ČR má možnost vstoupit do insolvenčního řízení nebo incidenčního sporu dle české právní úpravy na základě § 35 o.s.ř. podáním opravného prostředku. Právo podat opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu má státní zastupitelství v případě, že toto právo mají i všichni účastníci řízení. Taková situace je ale velmi výjimečná, což podmiňuje i omezený význam státního zastupitelství v insolvenčním řízení v praxi.

Likvidátor dlužníka

Vstoupí-li dlužník do likvidace dle § 70 a násl. ObchZ před zahájením insolvenčního řízení, stává se statutárním orgánem dlužníka likvidátor. Likvidátor je jmenován dlužníkem nebo ustanoven soudem a do jeho působnosti patří činnost v rozsahu, ve kterém nepřešla na insolvenčního správce a součinnost s insolvenčním správcem uložená zákonem dlužníkovi.

V případech změny způsobu řešení úpadku z kapitoly 11 (reorganizace) na kapitolu 7 (likvidace) je právní řešení likvidace obsaženo v USBC. Zvláštní role likvidátora

v americké právní úpravě není obsažena a v souladu se skutečností, že se jedná o jednu z forem řešení úpadku srovnatelnou s konkursem dle insolvenčního zákona ČR, plní úkoly související s likvidací dle kapitoly 7 správce jmenovaný Úřadem federálního správce.

5. Institut reorganizace

Reorganizace jako jeden ze způsobů řešení úpadku se v české právní úpravě objevuje od 1. ledna 2008, kdy nabyl účinnosti zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění.

Jako poměrně nový institut českého úpadkového práva patří reorganizace mezi sanační, tj. nelikvidační způsoby řešení úpadku. Jejím zavedením byl do českého insolvenčního práva vnesen prvek nutnosti konstruktivní spolupráce a komunikace mezi dlužníkem a věřiteli – reorganizace nepředstavuje závazný a předem daný způsob řešení situace dlužníka, ale spíše proces - jak a za jakých podmínek k tomuto řešení dospět. Dlužník spolu s věřiteli sjednávají konkrétní způsob řešení úpadku odvíjející se od možností konkrétního případu, typu podnikání a konkrétního cíle, kterého má být reorganizací dosaženo. Zákonná definice reorganizace obsažená v § 316 insolvenčního zákona vymezuje institut reorganizace jako:

- postupné uspokojování pohledávek věřitelů
- při zachování provozu dlužníkovy podniku
- zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku
- podle soudem schváleného reorganizačního plánu
- s jeho průběžnou kontrolou ze strany věřitelů.

Reorganizace jako komplexně upravený postup řešení situace dlužníka je v obou sledovaných právních úpravách časově náročný a nákladný proces. Ve Spojených státech amerických desetitisíce podnikatelských subjektů od malých rodinných podniků po jednu z největších světových společností odpovídají na finanční krizi snahou o reorganizaci v souladu s ustanoveními kapitoly 11 Úpadkového zákona (USBC) ⁵⁹.

Kromě možnosti, které nabízí kapitola 11 jsou ve Spojených státech běžně využívána mimosoudní reorganizační řešení. Přestože účastníci tohoto řešení nejsou vázáni ustanoveními USBC, v praxi jsou související rozhodnutí většinou činěna v návaznosti na ustanovení kapitoly 7 (likvidace) a kapitoly 11 (reorganizace), čímž je neformálním způsobem ještě rozšiřována jejich působnost.

⁵⁹ Úpadkový zákon Spojených států (USBC) je rozdělený do devíti kapitol, jejichž stručný obsah je shrnut v Příloze 1 této práce.

Důležitou skutečností je, že proces reorganizace, který skončí úspěchem, minimalizuje ztráty věřitelů, pomáhá zachovat pracovní místa, odbyt či poptávku a chránit zájmy investorů. V této souvislosti však nelze opomenout náklady související s restrukturalizací a dopad na jednotlivé věřitele, který může být v konkrétních případech značný. Obecným cílem úspěšné reorganizace proto zůstává poměrné uhrazení závazků věřitelů a především zachování potenciálně prosperujícího podnikání. V opačném případě totiž dochází k situacím, kdy jsou aktiva, potřebná k úhradě závazků, spotřebována na úhradu nemalých nákladů reorganizace.

Zákonodárce vychází z ekonomického předpokladu, že hodnota podniku jako funkčního celku je vyšší než součet hodnot jednotlivých aktiv podniku. Zohlednění budoucí hospodářské činnosti podniku je příslibem vyššího celkového výnosu pro věřitele. Dlužník tedy v souladu s výše uvedeným cílem nadále vyvíjí podnikatelskou činnost, avšak pouze v mezích reorganizačního plánu. Limitem pro možná řešení úpadku v rámci reorganizace je nejen právní rámec, ale v neposlední řadě i souhlas věřitelů.

Reorganizací se tedy v obou sledovaných právních úpravách rozumí situace, kdy pohledávky věřitelů jsou postupně uspokojovány při zachování provozu dlužníkovy podniku. Vychází se přitom z předpokladu, že hodnota podniku jako „going concern“ – fungujícího podniku - je z ekonomického hlediska vyšší než součet jednotlivých aktiv. Tento předpoklad zohledňuje nejen zájmy věřitelů, ale i obecný požadavek společnosti na zachování a rozvoj tržního prostředí. Současně jsou zajištěna opatření k hospodářskému oživení podniku a to v souladu se soudem schváleným reorganizačním plánem. Věřitelé v případě reorganizace získávají kontrolní funkci.

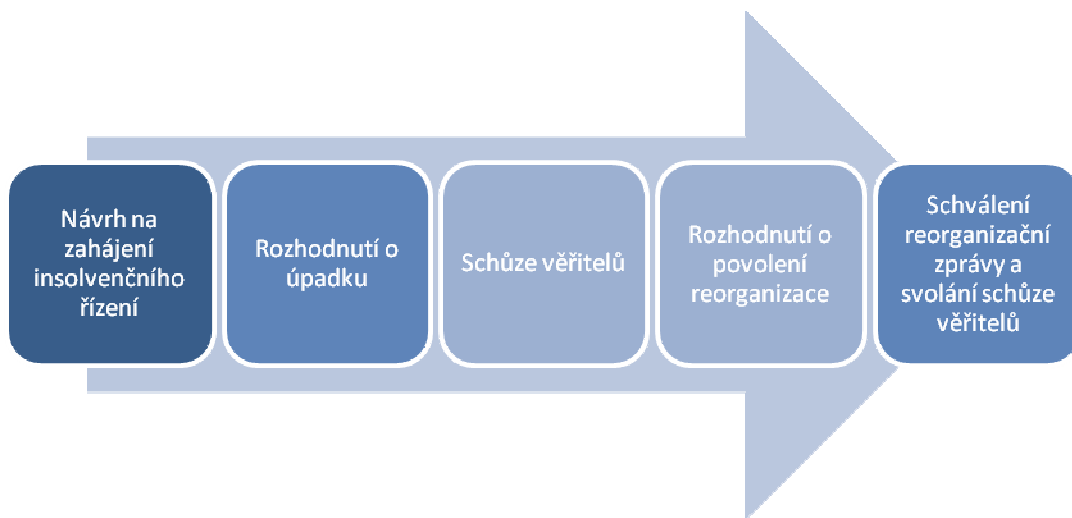
Navzdory výše uvedenému není odlišnost v postupu u reorganizace a konkurzu, který spočívá v rozprodání dlužníkovy majetku a likvidaci podniku, absolutní. Většina případů reorganizace v praxi zahrnuje prodej alespoň některých dlužníkových aktiv. Základní otázkou, kterou je třeba si vždy v případě reorganizace klást je, zda včasný prodej aktiv nepředstavuje z dlouhodobého hlediska ekonomicky perspektivnější řešení než postup dle reorganizačního plánu.

Je patrné, že reorganizace, ať už nově zavedená do české právní úpravy nebo jako tradiční institut úpadkového práva v případě úpravy americké, nepředstavuje v porovnání s konkurzem nový a lepší způsob řešení ekonomicky náročné situace podnikatele. Reorganizace jako bezpochyby technicky a časově náročný proces představuje jednu z alternativ řešení situace úpadku a hrozícího úpadku, přičemž je třeba v každém jednotlivém případě zvažovat, zda jde o formu vhodnou a především výnosnou.

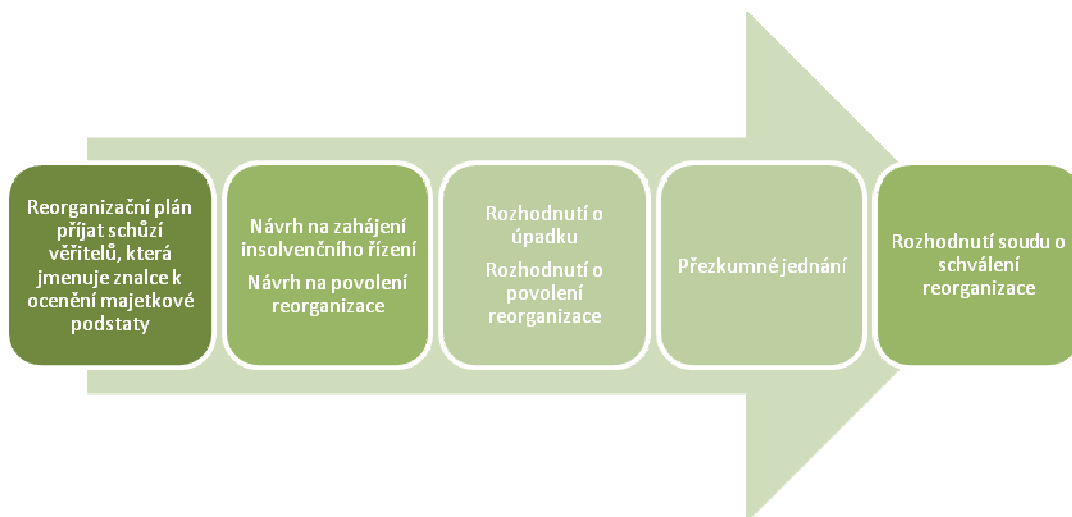
V obou právních úpravách rozlišujeme mezi „standardní“ a zkrácenou či předbalenou (Pre-packaged) reorganizací. Pojetí obou typů se v obou právních úpravách částečně liší. Základní rozdíl mezi standardní a zkrácenou reorganizací však shodně spočívá v chronologii procesu, která je v pojetí české právní úpravy znázorněna na obr.č.1 níže.

Obr. č.1. Chronologie procesu⁶⁰

Standardní reorganizace

Zkrácená reorganizace

Zkrácená reorganizace

Zkrácená nebo-li „předpřipravená“ či „předbalená“ reorganizace se liší od standardní formy ve výše znázorněném procesním postupu, který vychází z odlišných podmínek

⁶⁰ Mgr. Petr KUHN, MBA, Insolvenční zákon – Reorganizace, Prezentace, Praha KCP 12.-13. duben 2010

přípustnosti než platí pro standardní reorganizaci. Zkrácená reorganizace nepodléhá dále popsaným restriktivním podmínkám týkajícím se počtu zaměstnanců a výše obratu a zpřístupňuje tak tento institut i jiným než velkým podnikům s mnohamilionovým obratem. Je přípustná pro dlužníka podnikatele, který, ačkoliv nesplňuje výše uvedená kvantitativní kritéria společně s insolvenčním návrhem nebo alespoň do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán a předložený reorganizační plán byl přijat alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou dle výše pohledávek.

Souhlas zajištěných a nezajištěných věřitelů však nenahrazuje souhlas všech skupin věřitelů s reorganizačním plánem a insolvenční soud na jeho základě nemůže rozhodnout o úpadku dlužníka spolu s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku reorganizací.

V rámci zkrácené reorganizace musí dlužník vypracovat reorganizační plán⁶¹, seznámit věřitele s informacemi v plánu obsaženými a to v rozsahu dále popsané zprávy o reorganizačním plánu. Dlužník zajišťuje hlasování věřitelů o reorganizačním plánu a podává insolvenčnímu soudu insolvenční návrh a návrh na povolení reorganizace.

Nebude-li dále uvedeno jinak, budou se jednotlivá srovnání týkat standardní formy reorganizace v obou právních úpravách.

Vzhledem ke skutečnosti, že česká právní úprava reorganizace hledala inspirační zdroj v americké právní úpravě sanačních forem řešení úpadku, nabízí se otázka, jaké jsou rozdíly v jednotlivých pojetích. Při podrobnějším popisu mechanismů americké úpravy je brán zřetel na východiska zákonodárce, která nemusí být v novější české úpravě natolik patrná, ačkoliv jsou do ní zprostředkovaně promítnuta.

Průběh reorganizace lze nejen pro účely srovnání schematicky shrnout do několika bodů:

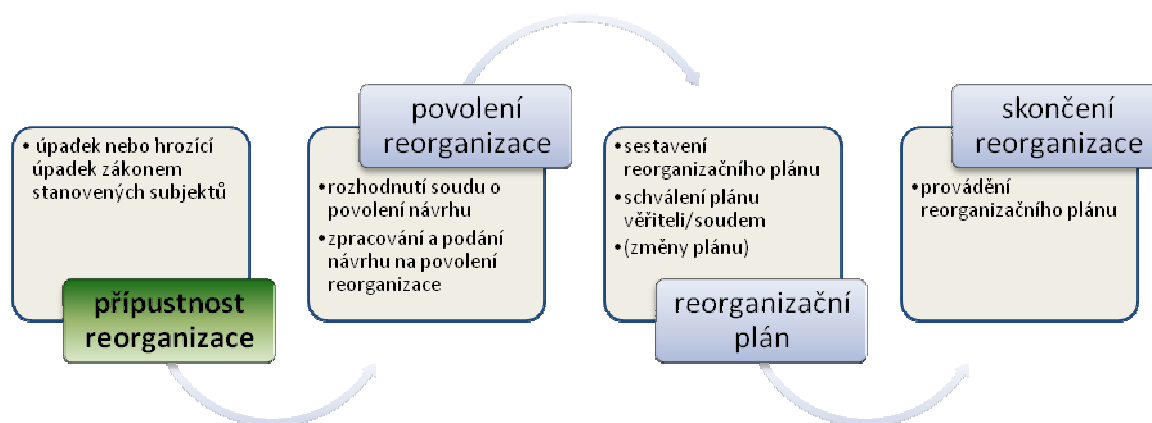
- Posouzení přípustnosti reorganizace
- Povolení reorganizace
 - Zpracování a podání návrhu na povolení reorganizace
 - Rozhodnutí o povolení návrhu na povolení reorganizace
- Reorganizační plán
 - Sestavení a předložení reorganizačního plánu
 - Přijetí a schválení reorganizačního plánu
 - Změny reorganizačního plánu

⁶¹ Podrobně k reorganizačnímu plánu viz. část 8

- Skončení reorganizace

Tuto zjednodušenou strukturu nadále sleduje tato práce.

6. Přípustnost reorganizace

Insolvenční zákon limituje možnost reorganizace jako možný způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku⁶² dlužníka podnikatele na podnikatele, kteří nejsou v likvidaci, nejsou obchodníky s cennými papíry nebo osobami oprávněnými k obchodování na komoditní burze, tj. nejedná se o případ absolutní nepřípustnosti reorganizace⁶³, a zároveň jejich celkový obrat za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň sto milionů korun, nebo zaměstnávají-li alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru.

Americká právní úprava podobná restriktivní kvantifikační kritéria pro podniky neobsahuje, ale stejně jako v případech absolutní nepřípustnosti upravených insolvenčním zákonem, neumožňuje reorganizaci obchodníků s cennými papíry a obchodníků na komoditní burze.

I dlužníci, kteří výše uvedené podmínky stanovené českou právní úpravou nesplňují, mohou reorganizaci podstoupit po splnění dalších insolvenčním zákonem daných podmínek, kterými je předložení reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu schváleného

⁶² Viz. § 3 InsZ

⁶³ Insolvenční zákon neupravuje postup pro případ, kdy je sice podán návrh na povolení reorganizace, ale tato je nepřípustná. V případě nepřípustnosti reorganizace je nutno u dlužníků (podnikatelů) rozhodnout o způsobu řešení jejich úpadku konkursem, aniž by se současně návrh na povolení reorganizace zamíтал. Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace je implicitně obsaženo již v rozhodnutí o řešení úpadku konkursem. 2 VSOL 53/2009 –B32, KSBR 38 INS 1442/2008

alespoň polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů dle výše pohledávek, a to spolu s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku.⁶⁴

Tato „zkrácená“ nebo „předbalená“ reorganizace představuje jediný nelikvidační způsob řešení úpadku pro drobné živnostníky a malé a střední podniky. Návrh na povolení zkrácené reorganizace může z podstaty věci podat pouze dlužník. Toto označení se inspirovalo anglickým termínem pro nový způsob reorganizace („pre-packaged reorganization“), uvedený do praxe v 80. letech minulého století, kdy vyvstala v praxi nutnost operativnějšího a rychlejšího řešení než nabízela reorganizace běžná.

Podstatou předbalené reorganizace dle USBC je stejně jako v ČR příprava a schválení reorganizačního plánu věřiteli před podáním návrhu na zahájení reorganizace dle kapitoly 11. Pro schválení reorganizačního plánu je nutný souhlas nadpoloviční většiny věřitelů, přičemž tento souhlas musí představovat alespoň dvoutřetinovou většinu co do výše pohledávek.

Širší pole působnosti nabízí insolvenční zákon dlužníkovi i prostřednictvím institutu hrozícího úpadku, kdy insolvenční návrh může podat pouze dlužník.⁶⁵ S ohledem na šíři možných ekonomických motivací dlužníka resp. jeho managementu k tomuto kroku, ve spojení s účinky podání insolvenčního návrhu a schválení návrhu na reorganizaci, se jeví jako vhodné, aby insolvenční soud vykládal pojem hrozícího úpadku spíše restriktivně a především s ohledem na konkrétní podnik, ekonomickou charakteristiku dlužníka a jeho vzhledem k situaci předpokládanou preferenci k rizikovým operacím.⁶⁶

Podstatným rozdílem oproti české úpravě je v USA možnost řešení úpadku nebo hrozícího úpadku reorganizací u fyzických osob nepodnikatelů. Teoretickou otázkou totiž až do devadesátých let dvacátého století zůstávalo, zda *conditio sine qua non* pro povolení reorganizace jsou probíhající a očekávané obchodní transakce dlužníka naplňující princip „going concern“. Nejvyšší soud Spojených států v roce 1991 judikoval, že ve znění USBC tento požadavek není a nelze jej proto v praxi dovozovat.⁶⁷ Vzhledem k pro dlužníka

⁶⁴ Viz. § 316 InsZ. Možnost prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu z insolvenčního zákona nevyplývá. Prodloužení lhůty by navíc bylo proti smyslu ustanovení § 316 odst. 5 InsZ. 3VSOL 188/2008-B-81 ve věci insolvenčního řízení vedeného pod sp.zn. KSBR 27 INS 1207/2008.

⁶⁵ §97 odst. 3 InsZ

⁶⁶ Rozbor účinků automatického moratoria (§109 InsZ) spolu se změnami v právech na individuální uspokojení věřitelů je předmětem navazující práce zpracovávající téma reorganizace (vč.případ ORCO). Podrobněji též např. v RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 218 a násl.

⁶⁷ *Toibb v. Radloff*, 501 U.S. 157 (1991)

výhodnějšímu režimu, který úpadcům fyzickým osobám nabízí kapitoly 7 a 13 USBC není závěr tohoto judikátu ve prospěch aplikovatelnosti kapitoly 11 v praxi příliš využívány.⁶⁸

Reorganizace dle insolvenčního zákona se vždy týká pouze podniku⁶⁹ podnikatele. Je-li prováděna u fyzické osoby, která je podnikatelem, vztahuje se pouze na obchodní majetek, tj. majetek který patří podnikateli, slouží k provozování podniku nebo má k tomuto účelu sloužit vzhledem ke své povaze. Z reorganizace je automaticky vyloučen majetek, který je součástí společného jmění manželů, pokud druhý manžel nevyslovil souhlas s jeho užitím pro účely podnikání. I majetek nespádající pod obchodní majetek však může sloužit k uspokojení věřitelů, to ale až tehdy, kdy reorganizace nebude úspěšná a dojde k její přeměně v konkurs.

Reorganizace kapitálových obchodních společností dle kapitoly 11 USBC stejně jako v ČR nezahrnuje osobní majetek vlastníků společnosti. U osobních obchodních společností může ale v USA nastat situace, kdy i osobní majetek vlastníka společnosti bude reorganizací podléhat. Jde o změnu, která byla do americké právní úpravy zavedena novelizací kapitoly 11 z roku 2005, přičemž inspiračním zdrojem byla úprava režimu osobního majetku podle kapitoly 12 a kapitoly 13 upravující možné způsoby řešení úpadku drobného zemědělce a fyzických osob. Tato změna vzbudila už při svém zavedení diskuze odborné veřejnosti o možné neústavnosti a ačkoliv její platnost a účinnost nebyla zpochybněna, není pravděpodobné, že by se stala pro českého zákonodárce inspiračním zdrojem při některé z novelizací insolvenčního zákona.

Rozdíly v procesní stránce reorganizace v obou právních úpravách spočívají především v odlišném postupu u standardní nezkrácené formy reorganizace. Na rozdíl od americké právní úpravy předchází v praxi v ČR návrhu na reorganizaci podání insolvenčního návrhu a teprve následně je určován způsob řešení úpadku.

Přichází-li v úvahu vedle konkursu řešit dlužníkům úpadek oddlužením či reorganizací, insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku reorganizací v případech, kdy:

- Dlužník spolu s insolvenčním návrhem, ve kterém navrhuje jako způsob řešení úpadku reorganizaci, předloží věřiteli řádně přijatý reorganizační plán⁷⁰,

⁶⁸ Viz. Příloha č. 3

⁶⁹ § 5 odst. 1 ObchZ: Podnikem se rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.

⁷⁰ § 148 odst. 2 InsZ

- Dlužník podal vedle svého insolvenčního návrhu pro hrozící úpadek i řádný a včasný návrh na povolení reorganizace⁷¹.

Pouze je-li řešení reorganizací či oddlužením vyloučeno, může soud rozhodnutí o úpadku spojit s rozhodnutím o jeho řešení konkursem. Ve všech ostatních případech dochází v české právní úpravě k oddělení určení způsobu řešení úpadku od rozhodnutí o úpadku dlužníka. O způsobu řešení pak insolvenční soud rozhodne později, za podmínek § 149 insolvenčního zákona, tj. samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku. S ohledem na zákonnou podmínku, že dané rozhodnutí nesmí insolvenční soud vydat dříve, než po skončení schůze věřitelů rozhodnutím o úpadku svolané⁷², lze obecně očekávat časový rozestup mezi oběma rozhodnutími v délce osmi až dvanácti týdnů.⁷³

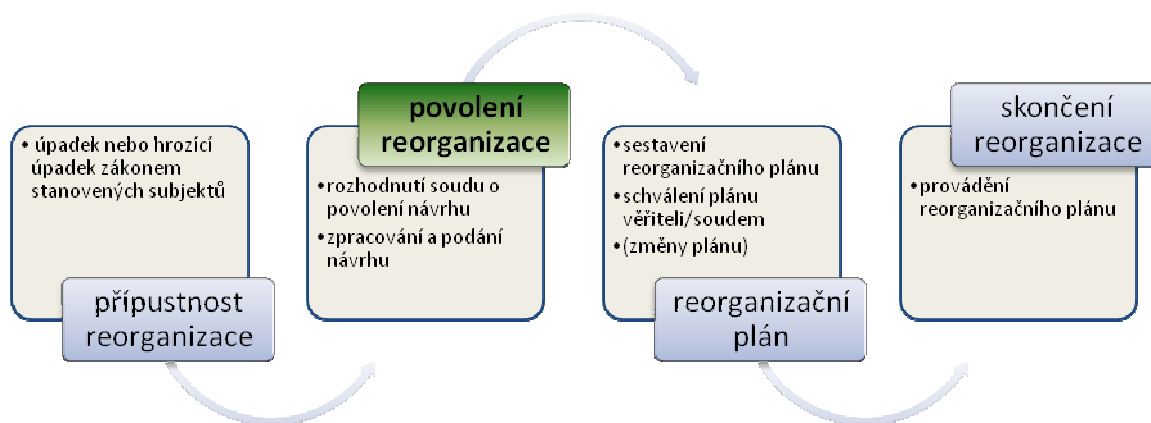
V americké právní úpravě začíná insolvenční řízení podáním návrhu na zahájení řízení dle konkrétní kapitoly USBC, tedy v případě reorganizace podáním návrh na zahájení řízení dle kapitoly 11.

⁷¹ § 318 odst. 1 InsZ

⁷² § 137 odst. 1 InsZ

⁷³ KSCB 26 INS 2109/2008, 1 VSPH 310/2008-A

7. Povolení reorganizace

Český insolvenční soud může povolit reorganizaci na základě:

- Návrhu dlužníka;
- Návrhu věřitele; nebo
- Usnesení schůze věřitelů bez ohledu na to, zda byl či nebyl podán návrh.⁷⁴

Hlasování věřitelů na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku o způsobu řešení dlužníkovy úpadku⁷⁵ reorganizací je jejich právem, nikoliv povinností, věřitelé však musí mít možnost o způsobu řešení úpadku hlasovat bez ohledu na to, zda byl podán návrh na povolení reorganizace či nikoliv. Věřitelé mohou usnesením rozhodnout o řešení dlužníkovy situace reorganizací v případech, kdy se jedná o dlužníka – podnikatele splňujícího zákonem dané podmínky pro tento způsob řešení úpadku. Přijme-li schůze věřitelů usnesení o řešení dlužníkovy případu reorganizací, je tímto usnesením insolvenční soud vázán.

Americká úprava, stejně jako česká, umožňuje iniciovat reorganizaci dlužníkem (tzv. dobrovolný návrh na zahájení řízení) nebo věřitelem (tzv. nedobrovolný návrh na zahájení řízení). Návrh musí být podán na oficiálním formuláři⁷⁶.

⁷⁴ Posledně jmenovaný postup se opírá o ustanovení § 149 odst. 1 InsZ ve spojení s § 150 a 152 InsZ.

⁷⁵ § 150 InsZ

⁷⁶ Viz. Příloha č. 5

V ČR podává dlužník insolvenční návrh, se kterým je možné spojit návrh na povolení reorganizace v případě zkrácené reorganizace.⁷⁷ Není-li soudem stanoveno jinak, dlužník k návrhu v obou právních úpravách přikládá soupis aktiv a pasiv, rozpis aktuálních příjmů a výdajů, přehled vykonatelných smluv a prohlášení o stavu finančních záležitostí dokládajících úpadek nebo hrozící úpadek, spolu se seznamem věřitelů a jejich pohledávek.

Podnětem k podání nedobrovolného návrhu věřiteli dlužníka v USA je nejčastěji jejich obava z dlužníkovy podvodného jednání nebo jeho nekompetentnosti řešit svoji hospodářskou situaci. Tři nebo více věřitelů s nezajištěnými pohledávkami v hodnotě nejméně 10 000 USD⁷⁸ mohou podat nedobrovolný návrh proti dlužníkovi, který nehradí své splatné pohledávky.⁷⁹ Má-li dlužník více jak dvanáct věřitelů, může být nedobrovolný návrh podán i jen jedním z nich.

Paralelou k výše popsanému nedobrovolnému návrhu na povolení reorganizace je v české právní úpravě podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení věřitelem dlužníka v souladu s § 97 odst. 3 insolvenčního zákona spolu s podáním návrhu na povolení reorganizace, který může věřitel podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku. Dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek může podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku.

O včasně podaném návrhu věřitele se hlasuje na schůzi věřitelů, pro jeho schválení je nutný souhlas prosté většiny hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů počítané podle výše pohledávek.⁸⁰

Podmínka plurality věřitelů je v české právní úpravě obsažena v § 3 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona, tj. již v samotné definici úpadku, ze které je dovozována pro podání insolvenčního návrhu nutná existence alespoň dvou věřitelů dlužníka, přičemž minimální hodnota pohledávek není stanovena. Podmínka mnohosti věřitelů v české právní úpravě však neimplikuje požadavek na podání insolvenčního návrhu více osobami. Je patrné, že oproti americké úpravě mnohosti věřitelů, je požadavek českého zákona benevolentnější a navazuje tak na dřívější úpravu obsaženou v ZKV.

Další v insolvenčním zákoně obsažené podmínky přípustnosti reorganizace⁸¹ však tuto benevolenci české právní úpravy vyvažují.

⁷⁷ Viz. příklad návrhu v Příloze č. 6

⁷⁸ Cca 190 000 Kč

⁷⁹ Viz § 303 USBC

⁸⁰ § 323 InsZ, § 49 InsZ

⁸¹ Viz výše: Přípustnost reorganizace

Stejně jako v české právní úpravě musí být návrh na zahájení insolvenčního řízení, kterým je de facto v americké právní úpravě podání návrhu na zahájení reorganizace, podán v dobré víře. Nejsou-li při podání nedobrovolného návrhu na zahájení reorganizace splněny zákonné limity pohledávek nebo počet věřitelů, vystavuje se předkladatel riziku značné sankce. V praxi může pokuta za neoprávněné podání nedobrovolného návrhu dosahovat částek v řádu milionu dolarů⁸². V ČR pak obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům, které se v poslední době stávají častým prostředkem konkurenčního boje v některých odvětvích⁸³, spočívá při zamítnutí insolvenčního návrhu v uplatnění práva na náhradu škody či jiné újmy, tj. především poškození dobrého jména a pověsti, vůči navrhovateli. V praxi odsouzení za neoprávněný návrh není zatím častým jevem a praktickým problémem se jeví i prokázání výše způsobené újmy či škody.

Reakcí na neúplný a na výzvu soudu nedoplněný věřitelský návrh na zahájení insolvenčního řízení v české právní úpravě, tj. návrh neobsahující konkrétní údaje o pluralitě věřitelů a o tom, že dlužník nehradí a není schopen hradit své splatné závazky⁸⁴, je odmítnutí návrhu insolvenčním soudem.⁸⁵ Nedoložení všech skutečností uvedených ve věřitelském návrhu na zahájení insolvenčního řízení může vést k zamítnutí návrhu pro neosvědčení úpadku dlužníka.⁸⁶

Zpracování a podání návrhu na povolení reorganizace

Dle platné české úpravy insolvenčního řízení je subjekt oprávněný k podání návrhu na povolení reorganizace dvojitý: může jím být dlužník anebo přihlášený věřitel.

Návrh podaný dlužníkem musí obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat, dlužníkovi známé údaje týkající se majetkové struktury a vlastnického uspořádání osob, které dlužníka ovládají nebo s ním tvoří koncern, včetně údajů o tom, zda ohledně některé z nich neprobíhá insolvenční řízení, popř. prohlášení, že není takových osob. Již v dlužníkem podaném návrhu na povolení reorganizace je nutné, ačkoliv nezávazně, uvést, jakým způsobem by měla být reorganizace realizována.

⁸² Viz případ John Richard Holme Building Co., LLC 04-2154, kdy věřiteli byla udělena pokuta ve výši 6 000 000 USD

⁸³ Např. stavebnictví a jiná odvětví stojící na dlouhodobých a opakujících se vztazích (v praxi se mezi oběti neoprávněného insolvenčního návrhu počítají např. společnosti RI Okna a.s., Czech Infoline s.r.o.aj.).

⁸⁴ Důkazní povinnost věřitele. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp.zn. 29 Odo 2572002, SJ 122/2004

⁸⁵ § 43 o.s.ř.

⁸⁶ Jestliže navrhovatel v insolvenčním návrhu výslovně uvedl, že důkaz, který je jinak povinen připojit, předložil v jiném soudním řízení, soud si tuto listinu vyžádá u příslušného soudu a provede jí při jednání důkaz. KSPL 27 INS 4492/2008, 1 VSPH 322/2008-A

Přílohy návrhu tvoří vedle seznamu majetku a závazků prohlášení dlužníka o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení předložil dříve.

Věřitelský návrh na povolení reorganizace musí shodně s návrhem dlužníka kromě obecných náležitostí podání obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat, nezávazně údaj o způsobu navrhované reorganizace, nemusí však zahrnovat ostatní, pro dlužníka návrh zákonem požadované údaje, nejsou-li věřiteli známy.

Předkladatel může vzít návrh na povolení reorganizace zpět do doby rozhodnutí o tomto návrhu soudem.⁸⁷

Zákaz maření reorganizace, kterému dlužník po podání obou typů návrhu na povolení reorganizace podléhá, plyne ze zákonného omezení osob oprávněných nakládat s majetkovou podstatou a zdržet se takových právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace v období po podání návrhu na povolení reorganizace a před rozhodnutím o úpadku.⁸⁸

Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace

Podaný návrh na povolení reorganizace dle insolvenčního zákona není insolvenčním soudem hodnocen jen co do uvedených obsahových náležitostí, ale je posuzována již dříve zmíněná poctivost záměru jeho podání.

Jako podklad zamítnutí návrhu soudem pro sledování nepoctivého záměru může sloužit především předcházející trestná činnost majetkové nebo hospodářské povahy dlužníka samotného, jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu anebo člena kolektivního statutárního orgánu dlužníka a dále pak proběhnuvší insolvenční nebo obdobné řízení. Kritickým obdobím je v obou případech posledních pět let.⁸⁹

Důvody pro zamítnutí návrhu na povolení reorganizace soudem jsou vedle důvodného předpokladu nepoctivého záměru následující:

- Návrh znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto;

⁸⁷ § 229 InsZ. Osoba s dispozičními oprávněními.

⁸⁹ Insolvenční soud má při zkoumání zákonné podmínky poctivého záměru vždy nejen právo, ale i povinnost posouzení všech významných okolností. Trestněprávní minulost dlužníka je pouze možným vodítkem, z kterého lze usuzovat na nepoctivý záměr, nikoliv ho mít za nezvratný. KSUL 46 INS 124/2009, 1 VSPH 53/2009

- Návrh podal věřitel, nebyl však schválen schůzí věřitelů.⁹⁰

Jak již bylo uvedeno, v české právní úpravě je nutné rozlišovat mezi insolvenčním návrhem a návrhem na povolení reorganizace. Narozdíl od insolvenčního návrhu, jehož vady se neodstraňují⁹¹ (soud vadný návrh odmítne a insolvenční řízení končí) se vady návrhu na povolení reorganizace odstraňují.

Insolvenční soud usnesením vyzve osobu, která nesrozumitelný, neurčitý nebo neúplný návrh na povolení reorganizace podala, k jeho opravě nebo doplnění ve lhůtě, která nesmí být delší 7 dnů.⁹² Nejsou-li vytykané vady v dané lhůtě odstraněny, odmítne soud návrh na povolení reorganizace⁹³. Není přitom podstatné, zda zjištěné nedostatky podaného návrhu v případě absence příloh k návrhu nebo náležitostí jednotlivých příloh jsou takového charakteru, že by bránily projednání návrhu.⁹⁴

Dlužníkům návrh na povolení reorganizace insolvenční soud zamítá v případech, kdy:

- schůze věřitelů rozhodne o tom, že úpadek dlužníka má být řešen konkurzem nebo
- jedná-li se o návrh na povolení reorganizace v případech, kdy insolvenční zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje.

Pro posouzení poctivosti záměru dlužníka v případě dlužníkovra návrhu na povolení reorganizace není významná skutečnost, zda dlužník využívá svého práva měnit stanovisko k přihlášené pohledávce, ani tvrzení, že dlužník nesplnil včas svoji povinnost podat insolvenční návrh.⁹⁵

Je nutné též zdůraznit, že v případě dlužníkovra návrhu na povolení reorganizace neznamena nesouhlas věřitelů s návrhem nutně jeho zamítnutí. Věřitelé by v tomto případě

⁹⁰ § 326 InsZ

⁹¹ § 128 InsZ

⁹² § 320 InsZ

⁹³ Z ustanovení § 320 odst. 3 InsZ zcela jednoznačně vyplývá, že insolvenční soud odmítne návrh na povolení reorganizace jak tehdy, kdy návrh přes výzvu není doplněn a v řízení o něm pro tento nedostatek nelze pokračovat, tak i v tom případě, pokud k němu přes výzvu nejsou připojeny požadované přílohy, anebo pokud tyto přílohy přes výzvu soudu stanovené náležitosti neobsahují. Z této zákonné úpravy je zřejmé, že v případě, že se jedná o absenci příloh k návrhu, nebo absenci jednotlivých příloh, není podmínkou odmítnutí návrhu hodnocení toho, zda tyto nedostatky neumožňují v řízení pokračovat. 3 VSOL 188/2008-B-81 ve věci insolvenčního řízení vedeného pod sp.zn. KSBR 27 INS 1207/2008.

⁹⁴ Z ustanovení § 320 odst. 3 InsZ vyplývá, že insolvenční soud odmítne návrh na povolení reorganizace jak tehdy, kdy návrh přes výzvu není doplněn a v řízení o něm pro tento nedostatek nelze pokračovat, tak i v tom případě, pokud k němu přes výzvu nejsou připojeny požadované přílohy, anebo pokud tyto přílohy přes výzvu soudu stanovené náležitosti neobsahují. Je zřejmé, že není podmínkou odmítnutí návrhu hodnocení toho, zda obsažené nedostatky neumožňují v řízení pokračovat. 3 VSOL 188/2008-B-81, KSBR 27 INS 1207/2008.

⁹⁵ Dle stanoviska soudu mají tyto skutečnosti jen mizivou souvislost s posouzením poctivosti řešení nabízeném dlužníkem v reorganizačním plánu. KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009

museli dát kvalifikovaně najevo, že si přejí řešit dlužníkův úpadek konkursem.⁹⁶ V ostatních případech řádně podaného návrhu a splnění zákonných podmínek pro přípustnost reorganizace insolvenční soud zkoumá, zda nejsou důvody pro zamítnutí návrhu dle § 326 odst.1 insolvenčního zákona a v případě negativní odpovědi dlužníkovi návrhu vyhoví.⁹⁷

Úloha věřitelů v procesu reorganizace vystupuje do popředí v nutnosti schválit návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem na schůzi věřitelů v souladu s § 323 insolvenčního zákona. Insolvenční soud je při schvalování návrhu na povolení reorganizace vázán schválením návrhu na schůzi věřitelů alespoň polovinou všech přítomných zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech přítomných nezajištěných věřitelů, nebo nejméně 90% přítomných věřitelů dle výše pohledávek.

Insolvenční soud reorganizaci na návrh dlužníka povolí za předpokladu, že návrh obsahuje náležitosti dle § 319 insolvenčního zákona, dlužník splňuje podmínky § 316 insolvenčního zákona, schůze věřitelů nerozhodla o prohlášení konkurzu podle § 149 insolvenčního zákona a okolnosti případu nasvědčují tomu, že reorganizace je ve společném zájmu věřitelů.

Reorganizaci na návrh věřitele insolvenční soud povolí, jestliže návrh věřitele splňuje obecné náležitosti návrhu, dlužník splňuje zákonné podmínky a schůze věřitelů návrh schválila.

Bez ohledu na to, zda byl návrh podán či nikoliv, insolvenční soud reorganizaci povolí také tehdy, bylo-li přijato usnesení věřitelů o povolení reorganizace v souladu s § 149 insolvenčního zákona a jsou splněny podmínky § 152 insolvenčního zákona, které rozhodnutí soudu podle usnesení schůze věřitelů vylučují v následujících případech:

- v době přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku byla dlužníkem osoba, u které zákon reorganizaci vylučuje, nebo
- schůzí věřitelů přijaté usnesení je v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů a předloženým dlužníkem insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku.

Rozhodnutí o povolení reorganizace obsahuje kromě samotného výroku o povolení reorganizace též informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, výzvu dlužníkovi k předložení reorganizačního plánu, informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit

⁹⁶ §§ 150-152 InsZ

⁹⁷ KSUL 46 INS 5340/2008, 1 VSPH 179/2009

reorganizační plán další osoby, výrok o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a opatření nezbytných k zajištění účelu reorganizace. Soud s rozhodnutím o schválení reorganizace též rozhodne o ustanovení znalce pro účely ocenění majetkové podstaty. Volbu konkrétní osoby znalce mohou rozhodujícím způsobem ovlivnit věřitelé, jestliže se na schůzi věřitelů přijímající usnesení o způsobu řešení úpadku reorganizací na této konkrétní osobě usnesou – insolvenční soud rozhodne o ustanovení znalce v souladu s tímto usnesením.

Rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace nabývá účinnosti dnem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku⁹⁸, přičemž okamžik účinnosti a právní moci rozhodnutí o povolení reorganizace se nemusí shodovat, neboť rozhodnutí se doručuje do vlastních rukou dlužníkovi, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru⁹⁹.

Právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace se ruší dosavadní omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení a dlužník se stává tzv. dlužníkem s dispozičními oprávněními.¹⁰⁰ Dlužníková dispoziční oprávnění k majetku byla totiž změněna se zahájením insolvenčního řízení ve smyslu hospodářské logiky tak, že dlužník byl povinen zdržet se úkonů, kterými by podstatně měnil skladbu, využití a určení svého majetku či v rozsahu vyšším než zanedbatelném došlo k jeho zmenšení.

Právní úkony, jejichž důsledkem se významně změní hodnota majetkové podstaty, postavení věřitelů nebo míra jejich uspokojení, může i dlužník s dispozičními oprávněními nadále činit jen se souhlasem věřitelského výboru. Je povinností dlužníka sestavit ke dni, předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, mezitímní účetní závěrku. Novým rozhodnutím může soud i po povolení reorganizace do účinnosti reorganizačního plánu¹⁰¹ zakázat nebo omezit dlužníkovi dispozice s majetkovou podstatou a to na návrh správce nebo věřitelského výboru ale i bez návrhu.¹⁰²

Povolením reorganizace se do okamžiku účinnosti reorganizačního plánu¹⁰³ pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka a v jejich působnosti rozhoduje insolvenční správce, přestože jsou valná hromada i členská schůze

⁹⁸ § 89 odst. 1 InsZ

⁹⁹ § 75 InsZ

¹⁰⁰ § 111 a násl. InsZ, § 330 odst. 1 a 2 InsZ

¹⁰¹ Od účinnosti reorganizačního plánu může být dlužník omezen pouze opatřeními uvedenými ve schváleném a účinném reorganizačním plánu dle § 353 odst. 1 InsZ.

¹⁰² § 332 InsZ

¹⁰³ § 353 odst. 2 InsZ

kolektivními orgány.¹⁰⁴ Valné hromadě nebo členské schůzi dlužníka zůstává i po rozhodnutí o povolení reorganizace právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka.

Do popředí opět vystupuje role věřitelského výboru, jehož schválení je nutné k účinnosti těchto rozhodnutí. Zanikne-li funkce statutárního orgánu dlužníka nebo dozorčí rady anebo funkce všech členů těchto orgánů a není – li jmenován nebo zvolen do třiceti dnů poté nový statutární orgán, dozorčí rada nebo jejich členové jsou voleni věřitelským výborem.

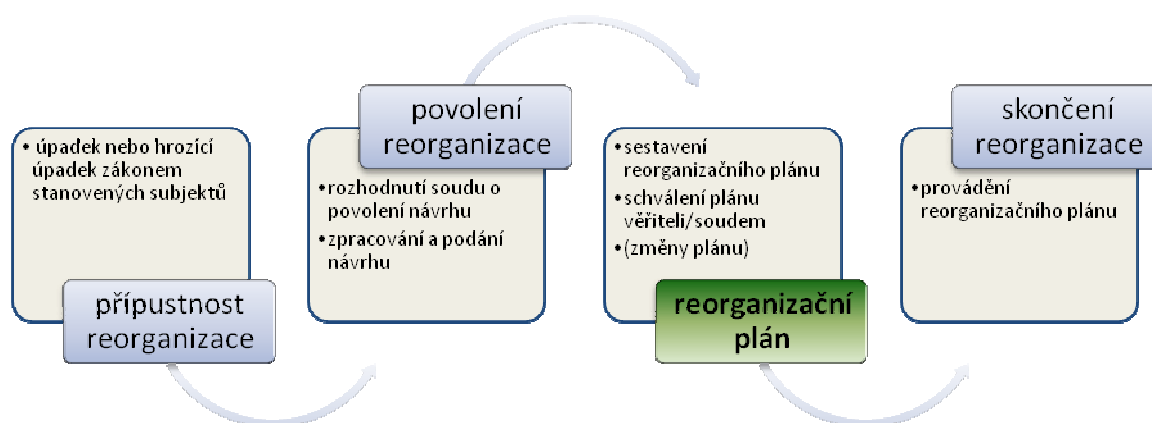
Rozdílnost americké právní úpravy spočívá především ve skutečnosti, že není podáván insolvenční návrh vedle návrhu na povolení reorganizace, ale přímo reorganizační návrh, kterým se ve většině případů zahajuje nejen insolvenční řízení samotné ale automaticky i reorganizace dle kapitoly 11 USBC. Podání návrhu schválení insolvenčního soudu nepodléhá. Obecně lze říci, že některé následky (např. kontrolní role insolvenčního správce nebo v USA správce federálního), které s sebou v české právní úpravě nese právní moc rozhodnutí o povolení reorganizace, nastávají již samotným podáním reorganizačního návrhu.

Zahájením řízení se dlužník stává tzv. dlužníkem s dispozičními oprávněními. Dlužník s dispozičními oprávněními má na základě ustanovení § 1107 USBC administrativní roli a povinnosti srovnatelné s povinnostmi soukromého správce ustavovaného v případech řešení úpadku dle jiných kapitol USBC. Výčet dlužnických povinností obsahuje ustanovení § 1106 USBC a § 1107 USBC a patří mezi ně mj. plnění informační povinnosti na základě požadavků insolvenčního soudu a federálního správce. Mezi další povinnosti dlužníka po podání návrhu na zahájení reorganizace patří oznámení bankám o zahájení reorganizace, zastavení plateb z existujících účtů, založení účtů nových u bankovních institucí schválených federálním správcem a měsíční sestavování finančních výkazů.

Úkolem federálního správce je svolat schůzi věřitelů, na které provede zjišťování dlužnických aktiv a pasiv a ověří správnost a úplnost informací obsažených v podání a jeho přílohách.

¹⁰⁴ § 333 InsZ

8. Reorganizační plán

Reorganizační plán vymezuje opatření, která budou v podniku prováděna za účelem ozdravení jeho provozu, uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a věřitelem a právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace¹⁰⁵.

Vymezení právního postavení dlužníka a věřitelů se přitom děje na základě výše zmíněných opatření týkajících se provozu dlužníkovy podniku. Tato opatření jsou demonstrativně uvedena v § 341 insolvenčního zákona. Způsob provedení reorganizace tedy není zákonem závazně stanoven a předkladatel může v reorganizačním plánu navrhnout i výslovně zákonem neupravená opatření. Mezi hlavní způsoby provedení reorganizace, na které zákon pamatuje, patří:

- Restrukturalizace pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti;
- Prodej celé majetkové podstaty nebo její části nebo prodej dlužníkovy podniku;
- Vydání části dlužníkových aktiv věřitelům nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast;
- Fúzi dlužníka s jinou osobou nebo převodem jeho jmění na společníka;
- Vydání akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou vzniklou v rámci reorganizace;

¹⁰⁵ Mezi osoby dotčené reorganizačním plánem lze v tomto smyslu zařadit dlužníka a věřitele dle §§ 173, 168, 169 a 170 InsZ.

- Zajištění financování provozu dlužníkovy podniku nebo jeho části;
- Změna zakladatelského dokumentu, stanov nebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka.

Mezi v praxi využívaná opatření se řadí též:

- Snížení jistiny a úroků z úvěrů
- Prodloužení splátek úvěrů
- Zvýšení nebo snížení základního kapitálu.¹⁰⁶

Připouští-li to povaha jednotlivých opatření, mohou být v reorganizačním plánu i navzájem kombinována. Odklon zákona od taxativnosti při stanovení způsobů provedení reorganizace je logickým odrazem rozmanitosti typů a oblastí podnikání jejíž okolnosti není možné v plném rozsahu předvídat.

Na rozdíl od způsobů provedení reorganizace je obsah reorganizačního plánu zákonem pevně stanoven. Reorganizační plán tak vždy bude obsahovat¹⁰⁷:

- Rozdělení věřitelů do skupin s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách
- Určení způsobu reorganizace
- Určení opatření k plnění reorganizačního plánu, zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a s individuálním určením osob, které s ní mohou nakládat, včetně rozsahu jejich práv k nakládání s ní
- Údaj o tom, zda bude pokračovat provoz dlužníkovy podniku nebo jeho části a za jakých podmínek
- Uvedení osob, které se budou podílet na financování reorganizačního plánu nebo převezmou některé dlužníkovy závazky anebo zajistí jejich splnění, a to včetně rozsahu
- Údaj o tom, zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku, a o opatřeních, která mají být v tomto směru uskutečněna
- Údaj o tom, zda a jaké závazky vůči věřitelům bude mít dlužník po skončení reorganizace

¹⁰⁶ Mgr. Petr KUHN, MBA, Insolvenční zákon – Reorganizace, Prezentace, Praha KCP 12.-13. duben 2010

¹⁰⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 451

- Údaj o tom, jak je zajištěno splnění pohledávek, ohledně kterých dosud nebyl skončen incidenční spor, a pohledávek vázaných na odkládací podmínku, jaká je výše částky určené k uspokojení těchto pohledávek pro každou skupinu věřitelů, do které byly zařazeny, a jaká je celková výše částky určené k uspokojení těchto pohledávek podle reorganizačního plánu.

Spolu s reorganizačním plánem jsou soudu předloženy následující doklady k reorganizačnímu plánu:

- Nové znění zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiného dokumentu upravujícího vnitřní poměry dlužníka, má-li podle reorganizačního plánu dojít k jeho změně,
- Prohlášení osob ochotných financovat provedení reorganizačního plánu nebo převzít některé z dlužnickových závazků anebo je zajistit s uvedením rozsahu, jehož se prohlášení týká,
- Prohlášení dlužníka manžela, že souhlasí s použitím majetku ve společném jmění manželů, má-li být podle reorganizačního plánu tento majetek použit,
- Prohlášení dlužníka fyzické osoby nebo neomezeně ručících společníků právnické osoby o ochotě pokračovat v provozu podniku, který předpokládá reorganizační plán, není-li jeho předkladatelem dlužník,
- Aktualizované seznamy majetku a závazků dlužníka ke dni předložení reorganizačního plánu, mají-li být věřitelé uspokojováni z provozu dlužníka podniku,
- Smlouvy uzavřené s odkládací podmínkou váznoucí na schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem,
- Seznam a popis významných smluv, které mají být podle reorganizačního plánu po jeho schválení insolvenčním soudem uzavřeny.

Jak je patrné z výčtu, představuje sestavení a předložení reorganizačního plánu administrativně a odborně náročný úkol, jehož výsledkem je komplexní a obsáhlá sada dokumentů, která vzhledem k tomu, že reorganizační plán podléhá hlasování věřitelů a schválení soudem, je doprovázena dokumentem přehledně shrnujícím zásadní informace – zprávou o reorganizačním plánu.

Zpráva o reorganizačním plánu je dalším v řadě dokumentů, který je předkladatel reorganizačního plánu povinen zpracovat. Musí obsahovat dostatečné informace relevantní pro věřitele při schvalování reorganizačního plánu. Zpráva se po schválení insolvenčním soudem předkládá věřitelům nejpozději 15 dnů před konáním schůze věřitelů, která má o reorganizačním plánu hlasovat. Náležitosti zprávy o reorganizačním plánu, jejíž přílohou je samotný reorganizační plán, stanoví prováděcí právní předpis¹⁰⁸.

Z jeho struktury je patrné, které skutečnosti a v jakých souvislostech musí věřitelé před hlasováním o reorganizačním plánu posuzovat. V části „Procesní upozornění“ naleznou praktické informace o datu a místu konání schůze věřitelů, která má o reorganizačním plánu hlasovat, upozornění na rozdělení věřitelů do skupin a jejich přehled spolu s informacemi o tom, jak postupovat v případě, kdy věřitel se svým zařazením do skupiny nesouhlasí a v neposlední řadě upozornění na možnost hlasovat mimo schůzi věřitelů. Ve „Stručném shrnutí účinků reorganizačního plánu“ nesmí předkladatel opomenout uvést rizika, která mohou negativně ovlivnit schopnost dlužníka reorganizační plán splnit. Jedná se o klíčovou část zprávy o reorganizačním plánu, která by měla poskytnout celkový přehled o rozhodujících parametrech navrhované reorganizace.

Ve zprávě o reorganizačním plánu vychází její předkladatel při stanovení hodnoty dlužníkovu majetku v části „Majetek dlužníka z ocenění znalce“, provedeného v souladu s § 153 a násl. insolvenčního zákona. Jestliže pro podání přesného a věrného obrazu dlužníkovu majetku považuje za nutné se od tohoto ocenění odchýlit, je povinen na tuto skutečnost výslovně upozornit a zdůvodnit ji.

V následujících částech jsou v souladu s jejich názvy pokryty jednotlivé klíčové oblasti tak, aby věřitelé získali podstatné informace o tom, jaké plnění má být poskytnuto které skupině věřitelů a společníků, kteří ze členů statutárních a jiných orgánů dlužníka a vedoucích zaměstnanců mají zůstat ve svých funkcích, pravděpodobnost uspokojení jednotlivých skupin věřitelů a společníků v případě řešení úpadku konkursem, dopady reorganizace na daňovou pozici věřitelů a společníků dlužníka s daňovým domicilem v České republice, pravděpodobnost a možné dopady existujících rizikových faktorů

¹⁰⁸ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Náležitosti zprávy: Úvodní strana, Obsah a Procesní upozornění; Stručné shrnutí účinků reorganizačního plánu; Popis dlužníkovu podnikání; Dosavadní průběh insolvenčního řízení; Majetek dlužníka; Závazky dlužníka; Navrhované podnikání a financování dlužníka; Dopady reorganizace na věřitele a další osoby; Pravděpodobné uspokojení věřitelů v konkursu dlužníka; Daňové dopady na věřitele a společníky dlužníka; Účast propojených osob; Rizikové faktory; Předpoklady pro schválení reorganizačního plánu soudem; Opravné prostředky; Zdroje informací obsažených ve zprávě; Prohlášení a podpis předkladatele reorganizačního plánu.

v oblasti obchodní a finanční, které by mohly ovlivnit schopnost dlužníka plnit závazky v souladu s reorganizačním plánem.

Stejně jako česká právní úprava i kapitola 11 USBC pojímá reorganizační plán jako výsledek konsenzu mezi dlužníkem a věřiteli.

Zásadní význam konsenzu a spolupráce dlužníka a věřitelů je patrný v české právní úpravě v ustanovení § 316 odst. 5 insolvenčního zákona, kdy zákonnou většinou věřitelů schválený reorganizační plán převažuje nad obecnými podmínkami přípustnosti reorganizace.

Mezi zákonem stanovené náležitosti plánu dle § 1123(a) USBC patří mj. rozdělení jednotlivých pohledávek do skupin způsobem, aby stejně jako v české právní úpravě, byli pohromadě věřitelé se shodným právním postavením a shodnými hospodářskými zájmy¹⁰⁹, určení shodného přístupu pro nakládání s pohledávkami věřitelů v rámci jedné skupiny, stanovení pohledávek věřitelů, jejichž právo na uspokojení není plánem dotčeno a stejně jako v české právní úpravě i určení adekvátního způsobu reorganizace.

Způsob provedení reorganizace v USA určuje druh reorganizačního plánu. Mezi hlavní druhy reorganizačních plánů patří¹¹⁰:

- Výnosový plán (Earnouts Plan) – plán počítá s tím, že zisk z dlužníkovy podnikání bude použit ke splátkám pohledávek věřitelů.
- Prodej „going concern“¹¹¹ (Going Concern Sales Plan) – části podniku, jejichž oddělením není ohrožena jejich funkce jako going concern jsou prodány a výtěžek z prodeje slouží k uspokojení pohledávek věřitelů.
- Prodej aktiv (Asset Sale Plan) – prodej jednotlivých aktiv podniku se v případě tohoto plánu děje bez ohledu na zachování jejich funkčnosti jako going concern. Věřitelé jsou opět uspokojováni z výtěžku prodeje.

Způsob provedení reorganizace v konkrétním plánu může být stejně jako v ČR kombinací více různých metod, s tím, že výčet možných způsobů reorganizace v § 1123 (a) USBC srovnatelný svým obsahem se zákonným výčtem insolvenčního zákona je taktéž pouze demonstrativní.

¹⁰⁹ Viz. § 1122 (a) USBC

¹¹⁰ MYLES H. ALDERMAN, JR., ESQ., *Chapter 11. Business Reorganizations For Business Leaders, Accountants and Lawyers*. Denver, Colorado: Outskirts Press, Inc., 2006, s. 72-73

¹¹¹ Tj. fungující podnik schopný dalším provozem zhodnocovat svoji majetkovou podstatu.

Sestavení a předložení reorganizačního plánu

Při sestavování reorganizačního plánu v souladu s insolvenčním zákonem vystupuje do popředí role jeho předkladatele, kterému insolvenční zákon ponechává širokou možnost reagovat na specifické okolnosti konkrétního případu úpadku. Předkladatel provede rozdělení věřitelů do skupin.¹¹² Předkladatel dále libovolnou kombinací zákonem upravených i neupravených způsobů provedení reorganizace určuje způsob reorganizace v reorganizačním plánu a zpracuje zprávu o reorganizačním plánu.

Přednostní právo k sestavení reorganizačního plánu má dlužník, a to i v případě, že návrh na povolení reorganizace předložil přihlášený věřitel. Dlužník může reorganizační plán předložit současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě 120 dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace nebo ve lhůtě prodloužené soudem na návrh maximálně o dalších 120 dnů. Dlužník se svého přednostního práva může vzdát, může mu být odebráno usnesením schůze věřitelů anebo rozhodnutím soudu, to však pouze za předpokladu, že dlužník řádně nepokračuje v sestavování plánu, postupuje způsobem, který může reorganizaci zmařit nebo neplatí zajištěným věřitelům úroky dle § 171 odst. 4 insolvenčního zákona.

Další osoby jsou k předložení reorganizačního plánu vyzvány insolvenčním soudem tehdy, nemá-li dlužník právo sestavit reorganizační plán anebo toto jeho právo zaniklo.¹¹³

Předkladatel reorganizačního plánu jej může až do rozhodnutí insolvenčního soudu vzít zpět. K podanému reorganizačnímu plánu se v tomto případě nepřihlíží. Je-li zpětvzetí reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu doručeno až poté, co je v insolvenčním rejstříku zveřejněno usnesení o schválení nebo zamítnutí reorganizačního plánu, je zpětvzetí neúčinné s možností podat proti rozhodnutí o neúčinnosti odvolání.

Dlužník dle kapitoly 11 může předložit plán reorganizace spolu s návrhem na zahájení reorganizace nebo pak kdykoliv v průběhu řízení¹¹⁴. Navíc má stejně jako dlužník dle české právní úpravy exkluzivní lhůtu 120 dní k sestavení a předložení reorganizačního plánu. Žádný jiný účastník v této lhůtě reorganizační plán předložit nemůže. Lhůta 120 dní může být s ohledem na konkrétní okolnosti případu shodně s českou právní úpravou prodloužena soudem.¹¹⁵

¹¹² Při rozdělení věřitelů vychází předkladatel plánu z obecných pravidel pro rozdělení a z demonstrativního výčtu v § 337 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona

¹¹³ Viz. § 339 InsZ

¹¹⁴ Viz. § 1121 (a) USBC

¹¹⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení*. Komentář. Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 451

Další lhůta důležitá pro dlužníka jako předkladatele reorganizačního plánu, která nemá v české právní úpravě adekvátní protějšek, je lhůta 180 dní po podání návrhu na zahájení reorganizace – je povinností dlužníka k tomuto datu disponovat plánem schváleným soudem v souladu s § 1129 USBC. I tato lhůta může být v odůvodněných případech soudem změněna.

Na rozdíl od české právní úpravy, která umožňuje prodloužení exkluzivní 120-ti denní lhůty soudem pouze o dalších 120 dní,¹¹⁶ v USA bylo soudní prodloužení lhůty až do roku 2005 časově neomezené. Na základě četných stížností věřitelů na neopodstatněné a často spekulativní průtahy ze strany dlužníků, bylo prodloužení 120-ti denní lhůty novelizací USBC omezeno na 18 měsíců a lhůta 180 dní na 20 měsíců od zahájení insolvenčního řízení.¹¹⁷

Institutem srovnatelným se zprávou o reorganizačním plánu dle české právní úpravy, je dle USBC tzv. „vysvětlení“ (Disclosure Statement), ve kterém předkladatel reorganizačního plánu poskytuje adekvátní informace¹¹⁸, umožňující věřitelům učinit při hlasování o reorganizačním plánu informované rozhodnutí.¹¹⁹ Zpráva podléhá schválení soudu a teprve poté je možné začít usilovat o schválení reorganizačního plánu. Na rozdíl od české právní úpravy, kde nezastupitelnou roli při informování věřitelů plní insolvenční rejstřík, je dle americké právní úpravy nutno po schválení vysvětlení zaslat Úřadu federálního správce a všem věřitelům následující dokumenty: reorganizační plán nebo soudem schválený obsah reorganizačního plánu, výše zmíněnou zprávu schválenou insolvenčním soudem, informaci o slyšení o schválení reorganizačního plánu a hlasovací lístek pro schválení či odmítnutí plánu.

Za předpokladu nepředložení reorganizačního plánu dlužníkem nebo neschválení dlužníkem předloženého plánu soudem ve výše uvedené lhůtě, získává právo sestavit a předložit reorganizační plán kterýkoliv z věřitelů, nebo na rozdíl od české právní úpravy, i soukromý správce byl-li výjimečně pro daný případ reorganizace ustaven.

¹¹⁶ Viz. § 339 odst. 1 poslední věta

¹¹⁷ MYLES H. ALDERMAN, JR., ESQ., *Chapter 11. Business Reorganizations For Business Leaders, Accountants and Lawyers*. Denver, Colorado: Outskirts Press, Inc., 2006, s. 733

¹¹⁸ Adekvátnost informací je přitom posuzována optikou „typického věřitele“, tzn. věřitele, který nemá s dlužníkem žádný nadstandardní vztah a jeho možnost získat relevantní informace se neliší od obecné informovanosti té které skupiny věřitelů. Detailní výčet informací, které vysvětlení (Disclosure Statement) má obsahovat, je často odvozován z judikátu Scioto Valley Mortg. Co., 88 B.R. 168 (Ohio 1988)

¹¹⁹ Viz. § 1125 USBC

Hlasování o reorganizačním plánu

Poté, co je insolvenčním soudem rozhodnuto o povolení reorganizace a dlužník nebo jiná osoba zpracovali zprávu o reorganizačním plánu, která obsahuje dostatečné informace o navrhovaném plánu¹²⁰, je zpráva o reorganizačním plánu schválena insolvenčním soudem. Soudem schválená zpráva je zveřejněna v insolvenčním rejstříku a to alespoň 15 dní před termínem schůze věřitelů, na které bude o reorganizačním plánu hlasováno. Předmětem této schůze věřitelů může být pouze hlasování o reorganizačním plánu.

Zákonnou alternativou k hlasování o přijetí reorganizačního plánu na schůzi věřitelů je hlasování mimo schůzi věřitelů nebo hlasování fikcí v souladu s § 347 odst. 4 u skupin věřitelů, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny.

Postupem dle § 346 insolvenčního zákona věřitelé hlasují o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů prostřednictvím podání výslovně označeného „Hlasovací lístek“, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis.¹²¹ Věřitelé takto mohou hlasovat před i po zahájení insolvenčního řízení, ale musí mít možnost se s reorganizačním plánem seznámit.

Podmínky pro hlasování jednotlivých skupin věřitelů stanoví § 347 insolvenčního zákona, kdy věřitelé hlasují prostřednictvím svých pohledávek v rámci relevantních skupin. Akcionáři, každý zajištěný věřitel a věřitelé nedotčených pohledávek tvoří pro účely hlasování vždy samostatnou věřitelskou skupinu.¹²²

Pro běžnou věřitelskou skupinu platí, že plán přijala, jestliže se pro přijetí reorganizačního plánu vyslovila:

- většina hlasujících věřitelů skupiny, jejíž
- pohledávky představují nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty pohledávek této skupiny.¹²³

Věřitelská skupina tvořená společníky a členy družstva plán přijala tehdy, jestliže se pro něj vyslovila:

¹²⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář.* Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 459

¹²¹ § 19 a násl. vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

¹²² § 337 odst. 2 InsZ

¹²³ Celkovou jmenovitou hodnotou pohledávek ve smyslu § 347 odst.1 InsZ se rozumí celková výše pohledávek zařazených do těže skupiny po odečtení pohledávek, u nichž nebyl skončen incidenční spor nebo podmíněných pohledávek věřitelů, kterým nebylo umožněno hlasovat podle § 51 InsZ (tj., rozhodnutí o hlasovacím právu). KSCB 28 INS 2880/2008, 1 VSPH 343/2009-B103

- většina společníků nebo členů družstva a
- nejméně dvoutřetinová většina počítaná dle podílu na základním kapitálu.

Za skupinu, která reorganizační plán přijala, se vždy považuje skupina věřitelů, jejíž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny.¹²⁴

Schůzi věřitelů není třeba konat, byl-li reorganizační plán schválen všemi skupinami věřitelů před jeho předložením v souladu s § 148 odst. 2 rámci tzv. zkrácené reorganizace, všichni věřitelé se rozhodli v rámci insolvenčního řízení prostřednictvím hlasovacích lístků a dospěli tak k závaznému závěru nebo se předpokládá automatický souhlas všech věřitelů v případě, že žádný věřitel není reorganizačním plánem dotčen¹²⁵.

V souladu s ustanovením § 1126 (c) USBC je plán přijat skupinou věřitelů tehdy, když jej akceptovala alespoň dvoutřetinová většina věřitelů, počítáno dle hodnoty pohledávek, kterými disponují, a nadpoloviční většina věřitelů dle počtu pohledávek.

Dále musí plán schválit alespoň jedna skupina věřitelů disponujících pohledávkami, které nemají být na základě reorganizačního plánu zcela uhrazeny (Impaired Claims). Skupina věřitelů, u kterých je rozsah plánovaného uhrazení pohledávky reorganizačním plánem nedotčen (Unimpaired Claims), je považována za skupinu, která reorganizační plán schválila.¹²⁶

Oproti české právní úpravě je USBC přísnější ve stanovení minimálních počtů hlasů věřitelů nezbytných pro přijetí reorganizačního plánu a důrazem, který klade na kritérium počtu věřitelů.

Schválení reorganizačního plánu soudem

Po přijetí reorganizačního plánu hlasováním věřitelů, podléhá plán v obou právních úpravách schválení soudu. Kromě splnění všech podmínek ustanovení § 1123 USBC posuzuje soud dle vlastní úvahy i reálnou proveditelnost plánu s ohledem na hospodářské okolnosti a skutečnost, zda předložení plánu bylo učiněno v dobré víře. Kritériem pro stanovení dobré víry v americkém pojetí je především zodpovězení otázky, zda cíle reorganizačního plánu odpovídají účelu kapitoly 11.¹²⁷

Český insolvenční soud před schválením reorganizačního plánu také ověřuje splnění zákonných podmínek a poctivý záměr předkladatele a dále pak přijetí každou skupinou

¹²⁴ Otázka vhodná dalšího zpracování spočívá ve spravedlnosti, přijatelnosti a možných rizicích fikce automatického přijetí danou skupinou věřitelů.

¹²⁵ § 347 odst. 4 InsZ

¹²⁶ Viz. § 1126 (f) USBC

¹²⁷ Viz. *Madison Hotel Assocs.*, 749 F.2 d 410 (1984)

věřitelů spolu se skutečností, zda každý věřitel podle reorganizačního plánu získá plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by obdržel, kdyby byl dlužníkův úpadek řešen konkursem. Nesplnění této podmínky může být nahrazeno souhlasem dotčeného věřitele s nižším plněním. Není-li dlužníkem a příslušným věřitelem prokazatelně dohodnuto jinak, je podmínkou pro schválení insolvenčního plánu soudem uhrazení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených nejpozději ihned poté, co se stane reorganizační plán účinným¹²⁸.

Insolvenční soud může schválit reorganizační plán i přes nesouhlas věřitelů tehdy, přijala-li jej alespoň jedna věřitelská skupina a zároveň jsou splněny podmínky uskutečnitelnosti, rovnosti a spravedlnosti.¹²⁹

Podmínka uskutečnitelnosti je posuzována s ohledem na důvodný, okolnostmi podložený předpoklad, že schválení a uskutečnění reorganizačního plánu nepovede k dalšímu úpadku dlužníka nebo k jeho likvidaci.

Podmínka rovnosti reorganizačního plánu se považuje za splněnou tehdy, zajišťuje-li plán rovné zacházení s každou zajištěnou pohledávkou v rámci každé skupiny věřitelů, která jej nepřijala.

Podmínka spravedlnosti spočívá ve způsobu distribuce výnosů z reorganizovaného podniku a posuzuje se zvláště u zajištěných a nezajištěných věřitelů a u společníků a členů družstva v souladu s ustanovením § 349 insolvenčního zákona.

Ve vztahu ke každé skupině zajištěných věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, se tento považuje za spravedlivý, mají-li podle něj daní věřitelé získat k zajištění svých pohledávek stejný nebo obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku dlužníka nejméně stejné hodnoty a obdržen plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku.

Ve vztahu ke skupině nezajištěných věřitelů, která reorganizační plán nepřijala, se plán považuje za spravedlivý, jestliže podle něj má každý věřitel této skupiny získat plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti reorganizačního plánu, nebo jestliže podle něj žádný z věřitelů, jehož pohledávka je podřízena pohledávkám takové skupiny, neobdrží žádné plnění.

¹²⁸ § 348 odst.1 InsZ

¹²⁹ § 348 InsZ

Tyto podmínky jsou však posuzovány pouze za předpokladu, že reorganizační plán nebyl schválen všemi skupinami věřitelů. Insolvenční soud se tak v případech úplného konsenzu nezabývá otázkou rovnosti zacházení s věřiteli, uskutečnitelnosti ani spravedlnosti reorganizačního plánu.¹³⁰

Rozhodnutí soudu o schválení plánu je závazné pro všechny účastníky insolvenčního řízení a osoby, jejichž práva a povinnosti jsou plánem dotčeny.

Reorganizační plán je účinný, jakmile rozhodnutí o jeho schválení nabylo právní moci za předpokladu, že soud zároveň nerozhodl o jeho pozdější účinnosti nebo účinnost nebyla na pozdější dobu odložena samotným reorganizačním plánem.

Odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu mohou podat ti věřitelé, kteří hlasovali pro odmítnutí reorganizačního plánu ať už na schůzi věřitelů nebo mimo ni. Proti rozhodnutí o zamítnutí reorganizačního plánu mohou podat odvolání dlužník, předkladatel plánu a věřitelé, kteří hlasovali pro jeho přijetí.

Insolvenční soud reorganizační plán zamítne v případě, kdy nejsou splněny všechny podmínky pro jeho schválení. Předkladatel zamítnutého reorganizačního plánu jej může podat znovu v případě, kdy doposud neuplynula lhůta k jeho předložení. Tuto lhůtu může insolvenční soud v odůvodněných případech před jejím uplynutím prodloužit v rozhodnutí, kterým se reorganizační plán zamítá. Po zamítnutí reorganizačního plánu a uplynutí lhůty k předložení reorganizačního plánu všem oprávněným osobám, rozhodne insolvenční soud o přeměně reorganizace v konkurs.¹³¹

Změny reorganizačního plánu

Do vydání rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu soudem lze provádět jeho změny na základě ustanovení § 350 insolvenčního zákona. Pomineme-li oprávnění předkladatele vzít až do rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu plán zpět, realizují se změny plánu postupem dle § 350 odst. 3 insolvenčního zákona. Reorganizační plán tak může být předkladatelem doplněn nebo změněn. Schůze věřitelů za účelem hlasování o změněném reorganizačním plánu se může konat nejdříve 15 dní poté, co bylo nové znění reorganizačního plánu předloženo (analogicky k postupu při předkládání plánu původního).

Chce-li návrhovátelem učinit změny směřující k lepší splnitelnosti reorganizačního plánu až po vydání rozhodnutí o jeho schválení soudem, má tuto možnost díky ustanovení § 361

¹³⁰ 1 VSPH 343/2009, KSCB 28 INS 2880/2008

¹³¹ § 363 odst. 1 písm. c) InsZ

insolvenčního zákona. Předpokladem pro schválení změn soudu je opět souhlas věřitelů.¹³² Předpokladem pro následné schválení plánu soudem je jeho schopnost naplnit rychleji účel reorganizace nebo uspokojit pohledávky věřitelů ve větší míře.¹³³

Stejně tak i v americké právní úpravě může být reorganizační plán po svém schválení soudem dodatečně měněn.¹³⁴ Tyto změny plánu však může navrhnout nejen jeho předkladatel ale i dlužník. Změny v souladu s účelem reorganizace podléhají hlasování věřitelů a schválení soudu, jemuž předchází slyšení ke vznesení případných námitek stejně jako při schvalování plánu původního. Soud jako základní předpoklad pro schválení změn reorganizačního plánu zkoumá, zda jsou provedené změny ospravedlněny okolnostmi případu.

K návrhům na změnu plánu po jeho schválení soudem dochází především proto, že původní reorganizační plán se v praxi ukáže jako příliš ambiciózní a proto obtížně plnitelný.

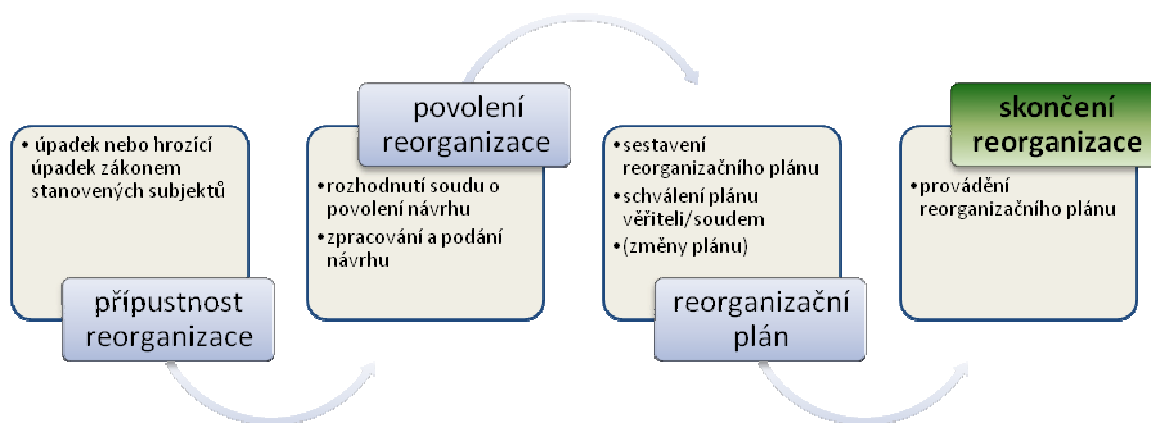
Změny reorganizačního plánu po jeho schválení soudem je třeba stejně jako v české právní úpravě odlišit od změn před jeho schválením, kdy návrhové může změny plánu provádět bez zvláštních zákonných požadavků oproti předkládaní návrhu nového za předpokladu, že změněný plán je v souladu s ustanoveními kapitoly 11 USBC.

¹³² § 361 odst. 4 InsZ.

¹³³ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář.* Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 459

¹³⁴ Viz. § 1127 (b) USBC.

9. Skončení reorganizace

Provádění reorganizačního plánu

Důsledky účinnosti reorganizačního plánu se pojí k následujícím oblastem:

- Nakládání s majetkovou podstatou dlužníka;
- Výkon valné hromady a členské schůze dlužníka;
- Výkon hlasovacích práv spojených s obchodním podílem, cennými papíry nebo členským vkladem;
- Obsah skutečností zapisovaných o dlužníkovi či jiných osobách do obchodního rejstříku.

Od účinnosti reorganizačního plánu má oprávnění nakládat s majetkovou podstatou pouze dlužník a toto jeho oprávnění může být omezeno ve prospěch jiných osob pouze reorganizačním plánem. Došlo-li ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v průběhu insolvenčního řízení k omezením dispozičních oprávnění dlužníka, účinností reorganizačního plánu zanikají.

Obecně se obnovuje také výkon funkce valné hromady nebo členské schůze družstva a mění-li reorganizační plán zakladatelský dokument, stanovy, nebo jiné dokumenty

upravující vnitřní poměry dlužníka, zapisují se tyto skutečnosti do obchodního rejstříku a reorganizační plán se ukládá do sbírky listin.¹³⁵

Zásadním důsledkem účinností reorganizačního plánu je dále zánik práv všech věřitelů uvedených v plánu vůči dlužníkovi, přičemž práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka zůstávají nedotčena a věřitel je vůči nim může vymáhat v původní výši.¹³⁶ Mění se tak souhrn závazků dlužníka na základě dohody sui generis dle § 570 občanského zákoníku obsažené v reorganizačním plánu.¹³⁷ Zanikají také práva třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty, především zajištěných věřitelů, a tato práva vznikají osobám uvedeným v reorganizačním plánu, což platí i pro majetek, který má podle reorganizačního plánu připadnout osobě odlišné od dlužníka.

Skončení reorganizace

Ke skončení reorganizace dle české právní úpravy může vést:

- zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu,
- přeměna reorganizace v konkurz nebo
- splnění reorganizačního plánu.

Rozhodnutí o schválení reorganizace může být insolvenčním soudem zrušeno v případě, že soud vyhoví odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu.¹³⁸

Insolvenční soud může své rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu zrušit i po jeho nabytí právní moci. Do šesti měsíců tak učiní v případech, zjistí-li, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody a to bez souhlasu ostatních věřitelů ze stejné skupiny nebo že schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem.¹³⁹

Paralelou k ustanovení § 362 insolvenčního zákona (zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu) je v americké právní úpravě tzv. podání reorganizačního návrhu ve špatné víře (Bad Faith Filing). Dospěje-li insolvenční soud v průběhu insolvenčního řízení ke zjištění, že návrh nebyl podán v dobré víře, může řízení převést pod jinou kapitolu nebo ukončit. Pojetí kritéria dobré víry je výsledkem rozhodovací činnosti amerických

¹³⁵ § 353 InsZ. Dispoziční oprávnění dlužníka vyplývající z insolvenčního zákona mohou být omezena předběžným opatřením, vydaným insolvenčním soudem v souladu s § 113 a § 332 insolvenčního zákona.

¹³⁶ Tento postup se týká i pohledávek, u kterých věřitel s přihláškou částečně neuspěl. V rámci reorganizace bude s pohledávkou nakládáno pouze ve zjištěné výši, nicméně vůči spoludlužníkovi nebo ručiteli ji věřitel může vymáhat ve výši plné.

¹³⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení*. Komentář. Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 480

¹³⁸ § 351 InsZ

¹³⁹ § 362 odst. 1 InsZ

insolvenčních soudů¹⁴⁰, přičemž přístup k jeho užití je v americké praxi nejednotný vzhledem ke sporu, zda má být kritérium pro dobrou víru v konkrétním případě zjišťování subjektivního záměru dlužníka anebo objektivní test zaměřený na reálnou schopnost dlužníka reorganizaci za daných podmínek provést úspěšně.¹⁴¹

Insolvenční soud v ČR zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do tří let od jeho účinnosti, jestliže byl dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhnul schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele.¹⁴²

Rozhodne-li soud o zrušení reorganizačního plánu, mohou věřitelé požadovat uspokojení pohledávek a jiných práv tak, jak je měly před jeho schválením, což bude v praxi často složité, zejména došlo-li ke změnám v zajištění jednotlivých pohledávek, neboť práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem zůstávají dle ustanovení § 363 odst. 3 insolvenčního zákona nedotčena.

K přeměně reorganizace v konkurs dochází v souladu s ustanovením § 363 insolvenčního zákona v případech, kdy reorganizační plán dosud nebyl v podstatných částech splněn a zároveň nastala některá z následujících skutečností:

- Reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl;
- Oprávněná osoba nesestavila ve stanovené lhůtě reorganizační plán a to ani o jejím případném prodloužení soudem nebo předložený reorganizační plán vzala zpět;
- Insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení;
- V průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplnil své podstatné povinnosti stanovené plánem nebo se ukáže, že podstatná část plánu bude nesplnitelná;
- Dlužník neplatil řádně a včas úroky z úročených zajištěných pohledávek nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky;
- Dlužník přestal po schválení reorganizačního plánu podnikat, ačkoliv v souladu s reorganizačním plánem podnikat měl.

¹⁴⁰ Viz. Little Creek Dev. Co. V. Commonwealth Mortgage Corp. (1986)

¹⁴¹ FERRIEL J., JANGER J. E. *Understanding Bankruptcy*. 2nd edition. LexisNexis Law School, 2008, s. 716-719

¹⁴² § 362 odst. 2 InsZ

Skutečnost, že reorganizace dlužníka byla povolena jen pro hrozící úpadek není překážkou pro přeměnu reorganizace v konkurs postupem dle § 363 insolvenčního zákona, ačkoliv hrozící úpadek sám o sobě důvodem pro prohlášení konkursu nemůže být.¹⁴³ Otázka kvantifikace podstatného splnění reorganizačního plánu závisí především na typu opatření zvolených konkrétním reorganizačním plánem, na jejich vratnosti a zachování hlavního cíle insolvenčního řízení ve smyslu co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů.

Reorganizace po splnění reorganizačního plánu končí rozhodnutím insolvenčního soudu, kterým bere soud na vědomí ukončení reorganizace. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné a insolvenční soud jej vydá na základě zpráv předkládaných věřitelským výborem, insolvenčním správcem a na základě sdělení dlužníka. Splněním plánu se přitom rozumí situace, kdy dlužník splnil alespoň podstatné body schváleného reorganizačního plánu¹⁴⁴ a současně lze do budoucna vzhledem ke všem okolnostem předpokládat jeho úplné splnění.

Stejně jako v ČR je i v americké právní úpravě reorganizace ukončena rozhodnutím soudu po splnění reorganizačního plánu¹⁴⁵. Jinak platí obecné pravidlo, že případy, kdy se nedaří dosáhnout účelu reorganizace, mají být rozhodnutím soudu přeměněny na postup dle jiné kapitoly USBC nebo ukončeny¹⁴⁶. Znakem, který svědčí o nemožnosti dosáhnout cíle reorganizace v konkrétním případě, je podstatné a souvislé snižování hodnoty majetkové podstaty za současné nepravděpodobnosti změny této tendence.¹⁴⁷ V podobných situacích soud rozhodnutím převede řešení případu nejčastěji pod kapitolu 7 (likvidace).

Oproti tomu návrhy věřitelů k převedení případu pod jinou kapitolu USBC v ranném stadiu realizace reorganizačního plánu, kdy dlužník ještě neměl plně možnost přistoupit k řešení všech problémů jeho podnikání, v rozhodnutí soudu o převedení případu nevyústí.

Dalším důvodem pro změnu reorganizace v likvidaci dle kapitoly 7, která představuje paralelu k institutu konkursu v české právní úpravě, je dlužníkově nedodržení zákonných požadavků na procesní stránku reorganizace. Jedná se především o nedodržení zákonných

¹⁴³ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a.s. 2008, s. 493

¹⁴⁴ § 364 odst. 2 InsZ

¹⁴⁵ 3022 FRBP

¹⁴⁶ Ukončením jako alternativou v situaci, kdy je možno případ převést pod jinou kapitolu USBC se rozumí přistoupení k řešení případu likvidací dle českého obchodního zákoníku (je třeba odlišit od řešení úpadku dle Kapitoly 7 USBC – likvidace).

¹⁴⁷ FERRIEL J., JANGER J. E. *Understanding Bankruptcy*. 2nd edition. LexisNexis Law School, 2008, s.

nebo soudem daných lhůt dlužníkem pro předložení reorganizačního plánu a jeho vysvětlení nebo schválení plánu.

10. Charakteristické odlišnosti institutu reorganizace v právní úpravě USA a ČR

Jak je patrné z výše uvedeného nástinu, je reorganizace náročný proces, který vyžaduje spolupráci a angažovanost všech zúčastněných stran. Srovnáním základních prvků reorganizace v české a americké právní úpravě vystupuje do popředí předdesílaná inspirace americkou právní úpravou. Jeden z nejmarkantnějších rozdílů, a to sice zařazení úpravy insolvenčního práva do právního řádu, vliv úprav jednotlivých států a také judikatury, je dán rozdílem mezi angloamerickou a kontinentální právní úpravou.

Jak bylo detailněji popsáno výše, insolvenční řízení v USA je zahájeno v momentě, kdy je návrh dle konkrétní kapitoly USBC podán soudu. Podání může být dobrovolné, tj. podané dlužníkem, nebo nedobrovolné, tj. podané věřiteli, stejně tak platí v české právní úpravě s drobnými odlišnostmi v kvantifikačních kritériích.

Reorganizace je v současnosti v praxi využívána v obou právních úpravách především k reorganizaci obchodních společností, ačkoliv ve Spojených státech je možné, aby postup dle kapitoly 11 využily i fyzické osoby nepodnikatelé.

V USA po dobrovolném podání, které obsahuje žádost o postup podle kapitoly 11 nebo - v nedobrovolném případě - po vstupu příkazu k zahájení řízení podle kapitoly 11 v platnost, se dlužník automaticky stává tzv. dlužníkem s dispozičními oprávněními. Tento termín označuje dlužníka, který si uchová možnost nakládat se svým majetkem, zatímco podstupuje reorganizaci podle kapitoly 11 bez toho, aniž by byl ustanoven insolvenční správce. Dlužník zůstává držícím dlužníkem, dokud není plán reorganizace potvrzen, dlužníkům případ převeden na kapitolu 7 nebo není ustanoven správce dle kapitoly 11. Ustanovení nebo volba soukromého správce v praxi nastává pouze v malém počtu případů. Dlužník s dispozičními oprávněními většinou pokračuje v podnikání a provádí mnoho činností, které by jinak v případech dle jiných kapitol prováděl správce.

Dle českého insolvenčního zákona se dlužník usnesením soudu o schválení reorganizace stává zdánlivě analogicky s úpravou USA dlužníkem s dispozičními oprávněními. Právní úkony, které mají zásadní význam z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou, ale bude dlužník činit jen se souhlasem věřitelského výboru. Nad činnostmi dlužníka navíc vykonává dohled insolvenční správce, který je také povinen plnit administrativní úkoly včetně podávání informací insolvenčnímu soudu.

V americké právní úpravě plní dohlédací funkci vedle věřitelských orgánů a insolvenčního správce (je-li stanoven) federální správce, který v úpravě ČR nemá svůj protějšek. Federální správce dohlíží na průběh případu a jeho administrativu, kontroluje činnost věřitelských výborů, řídí schůze věřitelů. Jestliže se dlužník nepodrobí jeho požadavkům na podávání pravidelných zpráv o své činnosti nebo neuskutečňuje dostatečné kroky vedoucí k potvrzení plánu reorganizace soudem, může federální správce podat návrh, ve kterém bude požadovat, aby soud převedl dlužníkov případ pod jinou kapitolu USBC či zastavil řízení.

Věřitelé při reorganizaci hrají klíčovou roli v případech dle kapitoly 11. Věřitelské výbory jsou ustaveny příslušným federálním správcem tak, že výbor se skládá z věřitelů, jejichž pohledávky nejsou zajistěny, a kteří vlastní sedm největších pohledávek. Výbor konzultuje s držícím dlužníkem průběh reorganizace, v případě pochybností vyšetřuje jeho jednání a podnikatelské aktivity a se souhlasem soudu si může najmout advokáta a jiné odborníky k pomoci při výkonu povinností výboru.

Dle české právní úpravy se reorganizace účastní prakticky všechny druhy věřitelů bez ohledu na druh pohledávky. Věřitelé jsou rozděleni do skupin pro potřeby určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a pro hlasování věřitelů o reorganizačním plánu. Samostatné skupiny tvoří zajištění věřitelé, nezajištění věřitelé, společníci a členové dlužníka a věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Kriteřiem pro rozdělení věřitelů do skupin je jejich právní postavení a hospodářský zájem. Rozdělení věřitelů do skupin je součástí reorganizačního plánu a podléhá posouzení soudu při jeho schvalování.

Reorganizační plán podle kapitoly 11 musí určit jednotlivé třídy pohledávek pro reorganizaci. Plán tedy – stejně jako v ČR – roztřídí držitele pohledávek do jednotlivých skupin na zajištěné věřitele, nezajištěné věřitele s přednostní pohledávkou, nezajištěné věřitele a držitele vlastnických podílů.

V USA během prvních sto dvaceti dní po podání návrhu dle kapitoly 11 může předložit reorganizační plán pouze dlužník. Toto výlučné právo dlužník ztrácí, jestliže byl pro daný případ jmenován insolvenční správce nebo dlužník nepředložil plán během zákonné lhůty či předložený plán nebyl schválen. Ztratil-li dlužník některým z uvedených způsobů své právo reorganizační plán předložit, může předložit plán kterýkoliv z účastníků řízení. Plán tak může předložit například věřitelský výbor nebo i jednotlivý věřitel. Takový plán pak může být konkurenčním plánem k plánu navrženému jiným účastníkem řízení nebo i k plánu dlužníka. Jestliže byl ustanoven insolvenční správce, je za předložení

reorganizačního plánu odpovědný on, popř. musí soudu podat vysvětlení proč plán nepředložil nebo nenavrhl postup dle jiné kapitoly USBC.

Přednostní právo sestavit reorganizační plán má dle české úpravy také dlužník, a to i tehdy, jestliže návrh na povolení reorganizace podal některý z věřitelů. Dlužník může plán předložit soudu současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě stodvaceti dnů po vydání rozhodnutí o povolení reorganizace. Insolvenční soud může i bez návrhu rozhodnout o zkrácení nebo ukončení této lhůty, jestliže je zřejmé, že dlužník v sestavování reorganizačního plánu řádně nepostupuje. Dlužník nemá přednostní právo k sestavení reorganizačního plánu v případech, kdy se věřitelé na schůzi věřitelů usnesou, že způsobem řešení úpadku bude reorganizace navržená jinou osobou než dlužníkem. Nemá-li dlužník právo přednostně sestavit reorganizační plán, vyzve insolvenční soud k jeho sestavení další osoby.

Věřitelskému hlasování o plánu v USA předchází předložení písemné zprávy o reorganizačním plánu, který musí obsahovat adekvátní informace o dlužníkových záležitostech, aby vlastník pohledávky mohl učinit kvalifikované rozhodnutí, zda plán podpoří či nikoli. Poté, co dlužník předloží přehled informací insolvenčnímu soudu, nařídí soud jednání, ve kterém určí, zda bude o plánu rozhodovat. Ke schválení plánu soudem totiž může dojít jen po předchozím schválení přehledu informací. Jakmile je přehled informací soudem schválen, může dlužník nebo navrhovatel plánu začít jednat s věřiteli o schválení reorganizačního plánu, který následně podléhá schválení insolvenčním soudem.

V ČR k projednávání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí dochází na schůzi věřitelů svolané za tímto účelem. K projednávání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí dochází na schůzi věřitelů svolané za tímto účelem.

Kterýkoliv z účastníků insolvenčního řízení v USA může podat námitku ke schválení reorganizačního plánu. Není-li podána žádná námitka, zákon dovoluje soudu určit, že plán byl navržen v dobré víře a v souladu se zákonem. Předtím, než může být plán schválen, se soud musí přesvědčit, že jsou splněny všechny zákonné požadavky, stanovené v § 1129 USBC a to i v případě, že neexistují žádné námitky. Aby soud mohl plán schválit, musí shledat, že plán je proveditelný, že byl navržen v dobré víře a že plán a jeho navrhovatel postupuje v souladu se zákonem.

V ČR proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu mohou podat odvolání jen ti z věřitelů, kteří hlasovali pro odmítnutí reorganizačního plánu. Insolvenční soud plán schválí, jestliže je v souladu se zákonem a lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím není sledován nepoctivý záměr. Dále je třeba, aby byl plán přijat

každou skupinou věřitelů a každý věřitel podle něj získal plnění, jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti plánu stejná nebo vyšší, než hodnota plnění, kterou by věřitel obdržel při řešení úpadku konkurzem (nevysloví-li věřitel souhlas s plněním nižším).

Proti rozhodnutí o zamítnutí reorganizačního plánu může odvolání podat dlužník, předkladatel plánu a věřitelé, kteří hlasovali pro jeho přijetí.

Dlužník podle kapitoly 11 nemá právo na to, aby byl případ skončen na jeho žádost. Na základě žádosti účastníka řízení nebo federálního správce, po doručení oznámení o skončení řízení, může soud převést případ podle kapitoly 11 na případ podle kapitoly 7 nebo případ ukončit podle toho, co je v nejlepším zájmu věřitelů. Příklad může být převeden nebo ukončen, jestliže majetková podstata nadále vykazuje ztrátu, opoždují se platby věřitelům či je vzhledem k okolnostem nemožné naplnit plán.

Reorganizace může dle insolvenčního zákona skončit trojím způsobem: splněním reorganizačního plánu, přeměnou na konkurz nebo zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu v případě nepoctivého jednání. O přeměně reorganizace v konkurz insolvenční soud rozhodne tehdy, jestliže byla reorganizace povolena na návrh dlužníka a ten poté její přeměnu v konkurz navrhl, dále tehdy, není-li oprávněnými osobami předložen ve stanovené lhůtě reorganizační plán nebo tento plán není soudem před uplynutím lhůty schválen. Konkurz na majetek dlužníka je také prohlášen tehdy, jestliže dlužník po schválení reorganizačního plánu neplní v podstatném rozsahu řádně své splatné závazky nebo přestal podnikat, ačkoliv dle plánu v podnikání pokračovat měl.

Insolvenční soud zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do šesti měsíců od jeho účinnosti, zjistí-li, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody nebo že schválení plánu bylo dosaženo podvodným způsobem. Ve lhůtě tří let od schválení reorganizačního plánu jej soud zruší tehdy, je-li dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu odsouzen pro úmyslný trestný čin v souvislosti se schválením reorganizačního plánu.

11. Závěr

Být dlužníkem, ať už jako soukromá osoba, nebo jako podnikatelský subjekt, není v dnešní době ničím neobvyklým. Neobvyklí nejsou ani dlužníci v prodlení a roste i počet úpadků. Pro pochopení insolvenční problematiky jsme nuceni upustit od ve společnosti zakořeněného stigmatu, které s sebou „zadlužení“ nese, navíc ne vždy je úpadek vinou samotného dlužníka, a dívat se na instituty nabízené insolvenčním zákonem jako na nástroje využitelné při řešení ekonomické situace subjektu. Stejný náhled nelze než doporučit i úpadcům samotným – aktivní přístup a rámcová znalost možností řešení, které současná právní úprava nabízí je mnohdy tou jedinou cestou, která umožní zachovat ať už životní úroveň úpadce fyzické osoby nebo provoz podniku podnikatele.

Z tohoto pohledu je třeba poznamenat, že ačkoliv jsou hodnoty počtu insolvenčních návrhů v ČR v roce 2010 na historických maximech, je reorganizace relativně málo využívaným prostředkem řešení úpadku.

Statistickým zpracováním výsledků v jednotlivých fázích reorganizací, ke kterým došlo v prvních dvou letech od účinnosti insolvenčního zákona, můžeme konstatovat, že rok 2009 přinesl nárůst návrhů na reorganizaci (celkem 39 případů oproti 14 v roce 2008), spolu s počtem růstu návrhů pak došlo i k proporčnímu nárůstu schválení reorganizace soudy.¹⁴⁸

Vzhledem k rozsahu souboru vstupních dat je zatím obtížné činit obecně platné závěry o tom, jak se reorganizace v našem tržním prostředí osvědčila. V dalším období se spolu s odezněním hospodářské krize a oživením trhů očekává stagnace nebo pokles počtu insolvenčních návrhů u právnických osob, takže ve střednědobém výhledu lze stěží přepokládat významný nárůst počtu reorganizací. Na druhou stranu je třeba brát v potaz dlouhodobou konvergenci tržního prostředí Evropy a USA a pozorovat význam a využití institutů úpadkového zákonodárství včetně reorganizace v americké ekonomice, které rozhodně nevykazuje stagnující tendenci¹⁴⁹. Tento závěr o budoucím vývoji z mikroekonomického úhlu pohledu podporuje i úvaha významného českého psychiatra Cyrila Höschla, který se zamýšlel nad chováním jednotlivce ve vztahu k riziku s ohledem na budoucí závazky. Neschopnost odložené satisfakce a preference momentálních výhod je

¹⁴⁸ RICHTER, T., *Reorganizace dataset o řízeních 2008- 2010*. Dostupné z [online] z <http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/user/id/73/lang/cs> [cit. 2010 - 11-22]

¹⁴⁹ Příloha č. 3

již nyní v populaci převažující tendencí oproti rezervovanému přístupu, navíc je silně podporována úspěchy lidí v okolí. Paradoxně se proto půjčkám a hypotékám daří nejlépe v prostředí obecné prosperity. Ačkoliv toto odbočení na trh nepodnikatelských subjektů není v souladu s celkovou koncepcí této práce, představuje, dle mého názoru, informaci přenosnou i na trh subjektů podnikatelských. Předpoklad, že nárůst úvěrového financování odezní spolu s hospodářskou krizí a automaticky se sníží i počet subjektů neschopných plnit svoje závazky, není nezpochybnitelným. Význam insolvenčního práva s největší pravděpodobností poroste, ať už na mikro nebo makroekonomické úrovni, i v budoucím období.

Trendem, který lze v ČR ale bezesporu pojmenovat již dnes, je nárůst povědomí odborné i laické veřejnosti o možnostech řešení úpadku a pochopení významu jednotlivých institutů insolvenčního zákona. Samotná idea rekodifikace úpadkového práva a přijetí nového insolvenčního zákona vyvolávala řadu diskuzí a byla podnětem kritické teoretické rozpravy, která se z roviny odborné postupně přesunuje na úroveň praktickou a osvětovou. Je třeba zmínit nejen aktivitu Ministerstva spravedlnosti ČR, které na webových stránkách věnovaných problematice insolvenčního práva¹⁵⁰ předkládá obecné informace o úpadku, jeho prevenci a možných řešeních, ale i mnohé odborné články a publikace, akcentující pochopení systematiky insolvenčního zákona a jeho institutů. Lze říci, že význam těchto snah roste spolu s očekávaným nárůstem počtu insolvenčních návrhů fyzických osob – spotřebitelů, kteří v ČR sice nemají možnost řešit úpadek prostřednictvím reorganizace, ale zákon jim umožňuje využít další z nelikvidačních forem řešení úpadku – oddlužení. Stejně jako reorganizace i institut oddlužení je postavený na principu odpovědného přístupu, aktivity dlužníka a znalosti možností a požadavků plynoucích z platného práva. Edukace v insolvenčním právu však hraje podstatnou roli u všech účastníků insolvenčního řízení.

Jak prohlásil odborník na insolvenční Thomas Salern z Americké obchodní komory, český insolvenční zákon sice představuje jednu z nejmodernějších úprav v Evropě a může se tak stát vzorem pro právní reformy v dalších zemích. Zároveň však uvedl, že pro skutečné využití všech institutů, které insolvenční právo nabízí, je nutné vzdělávat soudce v ekonomických procesech podniků. Otázka kvality nového insolvenčního zákona vycházejícího z nepopíratelně časem i praxí prověřené úpravy americké neleží tedy v úrovni textu českého zákona, ale ve formě jeho uvedení do praxe. Insolvenční právo jako interdisciplinární obor klade složité požadavky nejen na insolvenční soudce, ale i na

¹⁵⁰ www.insolvencni-zakon.justice.cz

specializaci insolvenčních správců. Z tohoto pohledu se do budoucna jeví nezbytné určité přizpůsobení stávající praxe ve formě možnosti průběžného vzdělávání insolvenčních specialistů i ve striktně neprávních oborech jako je účetnictví společností, finanční analýza podniku apod. spolu s vypracováním vhodné metodologie vzdělávání insolvenčních správců s ohledem na jejich dosaženou specializaci a profesní zkušenost.

Další za zmínku stojící tendencí, na které vyniká rozdíl mezi českou a americkou praxí s ohledem na využití reorganizace, je způsob naplnění ambice českých zákonodárců, aby se instituty insolvenčního zákona a jejich užití staly součástí krizového managementu společností, tj. do určité míry nástrojem, který podnikatel v praxi aktivně využije k řešení svojí hospodářské situace a zprostředkovaně pak zvýšení konkurenceschopnosti.

Praxí mnohých podnikatelů postupujících v souladu s insolvenčním zákonem se stalo využití „efektu insolvenčního návrhu“¹⁵¹, odvíjejícího se od rychlého zahájení insolvenčního řízení, se kterým zákon spojuje nejen podstatné omezení dispozičních oprávnění potenciálního úpadce, ale i jeho možnou dehonestaci v souvislosti se zveřejněním návrhu v insolvenčním rejstříku. Informace o zahájení insolvenčního řízení je po podání insolvenčního návrhu zveřejněna v insolvenčním rejstříku prakticky okamžitě¹⁵² a následně se objevuje i v obchodním rejstříku.

Obavy iniciátorů nekalé praktiky šikanózních insolvenčních návrhů z nutnosti zaplatit náhradu škody způsobenou neodůvodněným insolvenčním návrhem jsou malé a jsou v uvažování subjektů podávajících neoprávněný návrh vyváženy negativním dopadem, který tento jejich krok bude mít na další fungování konkurence. Na základě zahájeného insolvenčního řízení se obchodní partneři podnikatele, který se objevil v insolvenčním rejstříku, stávají obezřetnější, odmítají uzavírat další obchody, požadují platby předem, banky mohou často požadovat vrácení poskytnutých peněžních prostředků atp. Bez povšimnutí nemohou zůstat negativní zásahy do právního a ekonomického postavení dlužníka spočívající v omezení dispozičních oprávnění s majetkovou podstatou spojené se zahájením insolvenčního řízení, tedy v podstatě se samotným podáním insolvenčního návrhu.

Vzhledem k rozhodovací praxi amerických soudů, které v podobných případech přiznávají postiženým subjektům markantní náhradu škody či jiné vzniklé újmy, lze

¹⁵¹ Mechanika efektu insolvenčního návrhu je dobře patrná na známém „runu“ na banky jako následku na zveřejnění informací o finančních problémech společnosti. RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 209

¹⁵² § 97 InsZ, § 101 InsZ

usoudit, jak se s podobným trendem vyrovnala právní praxe v USA. Oproti návrhům některých odborníků na zpřísnění podmínek pro podání insolvenčního návrhu event. zahájení insolvenčního řízení, byla v USA zvolena cesta přísného následného postihu, což umožňuje zachovat žádoucí efekt včasné zahájeného a maximálně transparentního insolvenčního řízení, jakým je ochrana ostatních věřitelů, potenciálních obchodních partnerů a celkového zdraví tržního prostředí.

Insolvenční právo patří k oborům moderním, interdisciplinárním a poměrně pružně reagujícím na měnící se požadavky českého tržního prostředí. Kvalita současné právní úpravy však leží už v samém počátku legislativních prací a to ve volbě zákonodárce při výběru praxí osvědčeného inspiračního zdroje pro nový český insolvenční zákon, kterou se ve velké míře stala americká úprava úpadkového práva.

Náhledem na institut reorganizace tak, jak je úspěšně praktikován ve Spojených státech amerických, a zkoumáním paralel s úpravou českého insolvenčního zákona, je možné sledovat očekávanou podobnost ve znění obou zákonných úprav. Tato práce nepředstavuje s ohledem na rozsah a dostupné materiály zcela komplexní shrnutí problematiky reorganizace a některé instituty zmíněné okrajově v poznámkách k textu aspirují na podrobnější rozbor v navazující práci. Nejen s ohledem na „kritická“ místa insolvenčního zákona, kdy se často procesní subjekty pohybují na tenkém ledě, ať už vzhledem k opomenutí zákonodárce nebo poměrně krátké době platnosti zákona, zasluhuje také soustavnou pozornost judikatura a legislativní činnost.¹⁵³

¹⁵³ Zajímavým tématem ke zpracování je aktuální případ insolvence OP Prostějov s prvkem nekonsenzuální reorganizace.

12. Seznam zkratk

USBC	United States Bankruptcy Code (Úpadkový zákon)
FRBP	Federal Rules of Bankruptcy Procedure (Procesní pravidla insolvenčního řízení)
BAPCPA	Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act (Zákon o ochraně spotřebitele a prevenci zneužití Úpadkového zákona)
US Const.	The Constitution of the United States of America (Ústava Spojených států amerických)
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

13. Použitá literatura

- KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a.s. 2008
- MYLES H. ALDERMAN, JR., ESQ., *Chapter 11. Business Reorganizations For Business Leaders, Accountants and Lawyers*. Denver, Colorado: Outskirts Press, Inc., 2006
- FERRIEL J., JANGER J. E. *Understanding Bankruptcy*. 2nd edition
LexisNexis Law School, 2008
- SOJKA D.; SOJKOVÁ, P., *Konkurz na počátku třetího tisíciletí*. Linde Praha a.s., 2002
- URFUS, V. *Vznik a počátky konkurzního práva v Čechách*. Praha: Rozpravy ČSAV, 1960
- SCHELLEOVÁ, I. *Bankroty očima práva*. 1. vydání. Bratislava: Elita, 1997
- BAŘINOVÁ, D. *Konkurz v otázkách a odpovědích*. 1. vydání. Praha: Aspi Publishing, s.r.o., 2004
- BOHÁČEK, M. *Základy anglo-amerického obchodního práva. Srovnávací obchodní právo II*. Praha: Oeconomica. 2003
- KRČMÁŘ, Z. *Přehled judikatury ve věcech konkurzu a vyrovnání*. Praha. ASPI, a.s. 2005
- RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008
- DVOŘÁKOVÁ, H. *Úprava úpadkového práva USA a ČR*. Diplomová práce, VŠE, 2006

Internetové zdroje

České

<http://www.businessinfo.cz>
<http://www.denik.cz/ekonomika>
<http://ekonom.ihned.cz>
<http://www.epravo.cz>
<http://euro.cz>
<http://www.e15.cz>
<http://www.finance.cz>
<http://www.insolvenni-zakon.cz>
<http://www.isir.justice.cz>
<http://www.justice.gov>
<http://www.konkurzni-noviny.cz>
<http://www.konkurs-vyrovnani.cz>
<http://www.kordarna.cz>
<http://www.profit.cz>
<http://www.psp.cz>

Zahraniční

<http://bankruptcy.lawyers.com>
<http://www.bankruptcydata.com>
<http://ec.europa.eu>
<http://eur-lex.europa.eu>
<http://govinfo.library.unt.edu>
<http://www.moneymorning.com>
<http://www.sec.gov>
<http://www.uscourts.gov>

14. Seznam příloh

Příloha č. 1

Stručně k obsahu jednotlivých kapitol Úpadkového zákona USA

Příloha č. 2

Statistické údaje - úpadek a reorganizace v ČR

Příloha č. 3

Statistické údaje úpadek a reorganizace v USA

Příloha č. 4

Formulář přihlášky pohledávky v ČR

Příloha č. 5

Formulář pro dobrovolný insolvenční návrh v USA

Příloha č. 6

Případová studie - Kordárna

Příloha č. 1
Stručně k obsahu jednotlivých kapitol Úpadkového
zákona USA

Kapitola 1

Kapitola 1 Úpadkového zákona obsahuje definice (§ 101), Základní pravidla (Rules of Construction, § 102) a popis pravomocí insolvenčních soudů (§105).

Kapitola 3

Kapitola 3 Úpadkového zákona upravuje správní otázky.

Kapitola 5

Definuje majetkovou podstatu, jednotlivé druhy pohledávek a vztahy mezi nimi, pohledávky za majetkovou podstatou, přednost jednotlivých skupin pohledávek a převody před podáním návrhu na zahájení řízení.

Kapitola 7

Kapitola 7 je úpravou procesu, na nějž dohlíží Federální úpadkový soud. Podstatou procesu je likvidace dlužníkovu majetku. Proces bývá označován také jako „přímý bankrot“. Osobní působnost se vztahuje na jakéhokoli dlužníka – fyzickou nebo právnickou osobu, podnikatele nebo nepodnikatele. Subjekt nemusí být předlužen.

V tomto procesu správce podstaty shromáždí aktiva dlužníkovu majetku, zpeněží je a rozdělí mezi věřitele. Dlužník má právo na jisté výjimky stran majetku, který si může ponechat. Možným výsledkem tedy je plné uspokojení věřitelů. Protože je však obvykle velice málo (či většinou prakticky žádný) zpeněžitelný majetek, který nespadá do výjimek, nemůže dojít k reálné „likvidaci“ dlužníkovu majetku. Tyto případy jsou v USA běžně nazývány jako „případy bez aktiv“ (No-Asset Cases).

Věřitel s nezajištěnou pohledávkou obdrží plnění z konkurzní podstaty jedině tehdy, jdeli o případ s aktivy a věřitel svou pohledávku prokáže před konkurzním soudem. Často je dlužníkovi přiznáno oddlužení (discharge), které jej zprošťuje osobní odpovědnosti za některé prominutelné dluhy. Institut oddlužení není dostupný právnickým osobám.

Kapitola 9

Kapitola 9 definuje proces, kterým může svoje zadlužení řešit samosprávný celek. Vzhledem k daňovým pravomocem samosprávných celků je tato kapitola využívána poměrně zřídka. Oprávnění podat návrh dle kapitoly 9 se vztahuje na vesnice, města, okresy, daňové obvody a správní a školské obvody.

Kapitola 11

Kapitola 11 upravuje proces, jehož prostřednictvím může podnikatelský subjekt dosáhnout reorganizace. Reorganizace je běžně užívána obchodními společnostmi, které si přejí nadále pokračovat v obchodní činnosti a současně chtějí věřitelům uhradit dluhy v souladu se schváleným plánem reorganizace (Plan of Reorganization).

Dlužník dle kapitoly 11 má výsadní právo (na rozdíl od dlužníků dle jiných kapitol) předložit soudu návrh plánu reorganizace. Návrh musí poskytnout věřitelům vysvětlení (Disclosure Statement), který jim umožní posoudit daný plán reorganizace. V případě, že soud předložený plán schválí, může být dlužník částečně oddlužen a zbývající část dluhů splácí. Dlužník může také ukončit nevýhodné smlouvy a pronájmy, ozdravit svá aktiva a přehodnotit obchodní činnost tak, aby se stala opět ziskovou. Dle kapitoly 11 dlužník projde obdobím konsolidace, ze kterého vychází reorganizován a se značně sníženou mírou zadlužení.

Kapitola 12

Kapitola 12 nabízí řešení zadlužení maloročníků (family farmer) s pravidelným ročním příjmem. Proces podle kapitoly 12 je velmi podobný procesu podle kapitoly 13. Kapitola 12 tak umožňuje maloročníkovi pokračovat v provozu hospodářství, zatímco probíhá plnění plánu.

Kapitola 13

Náprava zadlužení fyzické osoby jako jednotlivce nebo manželského páru je zvláštní úpravou pro dlužníky s pravidelnými zdroji příjmů. Kapitola 13 bývá často preferována před kapitolou 7, protože umožňuje dlužníkovi ponechat si potenciálně zpeněžitelný majetek – aktiva, jako např. dům, automobil. Dále kapitola 13 umožňuje dlužníkovi navrhnout plán splácení pohledávek věřitelů v jistém časovém úseku – splátkový kalendář – pro pětileté období. Během účinnosti plánu je dlužník chráněn před žalobami, platebními příkazy a jinými právními kroky ze strany věřitelů.

Kapitola 15

Upravuje řízení incidenčních sporů.

Příloha č. 2

Statistické údaje úpadek a reorganizace v ČR

Zdroj: <http://www.insolvenni-zakon.cz/insolvenni-spravci-odborna-verejnost/statistiky.html> ? [cit. 14-09-2010]

Příloha č. 3

Statistické údaje úpadek a reorganizace v USA

Zdroj: Meziroční a čtvrtletní statistika insolvenčních řízení v USA dle distriktu a kapitoly USBC. <http://www.uscourts.gov/Statistics/BankruptcyStatistics.aspx> [cit. 03-10-2010]

Příloha č. 4
Formulář přihlášky pohledávky v ČR

Příloha č. 5
Formulář pro dobrovolný insolvenční návrh v USA

Zdroj:http://www.uscourts.gov/uscourts/RulesAndPolicies/rules/BK_Forms_Official_2010/B_001_0410.pdf [cit. 02-08-2010]

Příloha č. 6
Případová studie - Kordárna

Tématem případové studie je dosud největší tuzemská reorganizace dle insolvenčního zákona. Úpadek společnosti Kordárna, a.s. byl jedním z mnoha mikroekonomických důsledků současné hospodářské krize. Narozdíl od přechozích krizí zaznamenaných v ČR koncem devadesátých let a na přelomu let 2001 a 2002, byl současný hospodářský pokles důsledkem krize zahraničních trhů. Zdroj tržní nerovnováhy mimo naše území do jisté míry omezil možnost aktivně ovlivnit stav hospodářství a přinesl s sebou nutnost spíše reagovat na důsledky ekonomického propadu než moderovat jeho příčiny. Jedním z možných nástrojů krizového řízení se tak stal nový insolvenční zákon ve znění poslední novelizace.

Historie společnosti

Skupinu KORD tvoří několik samostatných společností, které spojuje výroba technických tkanin. Tyto společnosti lze rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří společnosti vyrábějící technický textil pro pneumatiky, dopravní pásy a geosyntetika pro stavebnictví. Tyto společnosti mají svá sídla v České republice (Kordárna, a.s.), na Slovensku (Texiplast, a.s.) a v Polsku (Bontex, s.a.). Druhou skupinu tvoří společnost vyrábějící polyesterová vlákna (Slovkord, a.s.) v Senici na Slovensku. Třetí skupinu tvoří společnost zajišťující obchodní aktivity (Kordtrade, s.r.o.) a servisní služby (Kordservice SK, a.s.), pro všechny výrobní společnosti v České republice i na Slovensku.¹⁵⁴

Historie Kordárny, a.s. (dále jen „Kordárna“ nebo také „Dlužník“), která je těžištěm skupiny KORD sahá do roku 1948, kdy navázala na tradice Baťových závodů ve Zlíně. Do devadesátých let vstupovala Kordárna jako prosperující podnik s 1 300 zaměstnanci a produkcí 21 000 tun ročně. Po politických a hospodářských změnách se dosavadní obchodní vztahy rozpadly a pokles výroby následovala privatizace. Nezbytnou modernizací se Kordárna postupně zařadila mezi přední podniky v oboru kordových tkanin ve světě, mezi jejíž hlavní zákazníky patřily a patří světoví výrobci pneumatik – např. Continental, Bridgestone, Mitas, aj.

V roce 2006 management společnosti v rámci druhé vlny modernizace přistoupil k několika významným investičním akcím, jejichž objem dosahoval 20 mil. EUR. Prostřednictvím rozvoje know how a výroby a výsledné kvality nabízených produktů Kordárna posílila svoje postavení natolik, že nebyla schopna uspokojovat všechny požadavky svých zákazníků. Proto před nástupem hospodářského poklesu společnost

¹⁵⁴ Informace dostupné [online] z <http://www.kordarna.cz/cs/skupina-kord> [cit. 2010 - 09-29]

naplánovala vybudování dalších speciálních linek a rozšíření výroby na Slovensko s finální produkcí o objemu 45 000 tun ročně.

Realizace této náročné investice následovaná krizí v automobilovém průmyslu, který představuje hlavní odbytiště pro produkci Kordárny, se ukázala jako neufinancovatelná. Překročení původních nákladů na investici, nedostatečné financování od bank a nemožnost sehnat další úvěry vyústila ve velké problémy s likviditou, kdy čtyři společnosti ze skupiny podaly insolvenční návrh spolu s žádostí o řešení formou reorganizace. Celkové zadlužení skupiny přitom dosáhlo cca 5,7 miliard Kč. Reorganizace měla v tomto případě zajistit nejen vyšší zhodnocení pohledávek oproti případnému konkurzu, ale i udržení výroby.

Kromě insolvenčního řízení společnosti Kordárna byla začátkem května zahájena insolvenční řízení také u dalších společností skupiny.

Chronologie insolvenčního řízení

Insolvenční řízení bylo zahájeno dne 30. dubna 2009 podáním insolvenčního návrhu společností Kordárna z důvodu platební neschopnosti, což Krajský soud v Brně oznámil vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku dne 4. května 2009. Vedle vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení soud rovněž zveřejnil výzvu k uplatňování přihlášek pohledávek a po určení osoby správce usnesením o zjištění úpadku dlužníka ze dne 14. května 2009 zamítnul návrh České Spořitelny, a.s. jako jednoho z věřitelů na jmenování předběžného insolvenčního správce a předběžného insolvenčního výboru, stanovil věřitelům, kteří doposud nepřihlásili své pohledávky dodatečnou lhůtu, aby tak učinili, v neposlední řadě pak svolal první schůzi věřitelů tak, aby v souladu se zákonem proběhla do 2 měsíců od rozhodnutí o úpadku dlužníka¹⁵⁵.

Na jaře roku 2009 bylo věřiteli rozhodnuto, že slovenské společnosti skupiny KORD, které se také ocitly v insolvenci, tj. Slovkoord., a.s., Kordservice SK, a.s. a Slovensky hodvab, .a.s mohou svoji situaci řešit reorganizací. Díky koordinaci postupu v ČR i SR bylo možné zohlednit v Dlužníkem navrhovaných opatřeních rozdělení majetku do logických celků tak, aby byly následně maximálně zhodnoceny výnosy a minimalizována rizika z pohledu potenciálních budoucích investorů.

Dne 10. června 2009 doručil Dlužník soudu návrh na povolení reorganizace ve kterém vedle ostatních zákonem stanovených náležitostí¹⁵⁶ popsal navrhovaný způsob

¹⁵⁵ Viz. 137 odst. 1 InsZ

¹⁵⁶ Viz. § 319 InsZ

provedení reorganizace. Dlužník sice ve svém návrhu neurčil podrobný obsah konkrétních opatření, která přislíbil prezentovat na schůzi věřitelů svolané výše zmíněným usnesením soudu na 4. srpna 2009, avšak podal návrh opatření, kterými považuje za vhodné reorganizaci v případě jejího schválení provést. Jednalo se o kombinaci restrukturalizace pohledávek věřitelů spočívající v částečném prominutí a odkladu splatnosti s prodejem či vydáním části majetkové podstaty věřitelům a vydáním akcií Dlužníkem nebo zajištěním nového financování provozu Dlužníkovy podniku za účelem získání prostředků použitelných k úhradě stávajících závazků, popř.k rozvoji činnosti Dlužníka.

V období od usnesení soudu o zjištění úpadku do schůze věřitelů informoval Dlužník insolvenční soud o své činnosti a spolupráci s odbornými poradci v oblasti ekonomické, právní a mediální. Ze zprávy insolvenčního správce o dosavadní činnosti vyplývá, že Dlužník poskytoval při kontrolách prováděných insolvenčním správcem potřebnou součinnost a v průběhu prověřování stavu účetnictví, platebního styku, vedení skladové evidence a závazkům vůči zaměstnancům nebyly insolvenčním správcem zjištěny žádné nedostatky.

Z Protokolu o schůzi věřitelů ze dne 23. června 2009 vyplývá, že na schůzi bylo rozhodnuto o hlasovacích právech věřitelů, projednány soudu doručené Zprávy o činnosti dlužníka v průběhu insolvenčního řízení a insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a věřitelé využili svého práva plynoucího z počtu přihlášených věřitelů zvolit jako věřitelský orgán věřitelský výbor.

Na následující schůzi věřitelů, která se konala dne 4. srpna 2009, majoritní věřitel Dlužníka, Česká spořitelna, a.s., navrhl odvolání původního insolvenčního správce z jeho funkce a současně navrhl ustavení konkrétního insolvenčního správce nového. Insolvenční soud v souladu s § 29 InsZ respektoval výsledky tohoto hlasování, původního insolvenčního správce odvolal a ustavil správce nového.

Insolvenčním správcem zpracovaný a v insolvenčním rejstříku zveřejněný Seznam přihlášených pohledávek spolu s další Zprávou o činnosti dlužníka a Zprávou insolvenčního správce o dosavadní činnosti představovaly v období po konání schůze věřitelů zdroj klíčových informací nejen pro insolvenční soud ale i pro věřitele Dlužníka, finanční instituce a potenciální obchodní partnery.

Česká Spořitelna, a.s., ve shodě se společností Kordárna podala soudu Návrh zadání znalci za účelem vypracování posudku ocenění majetkové podstaty s tím, že znalec má provést ocenění na základě kterého bude možno porovnat hodnoty plnění, které by každý

věřitel obdržel, kdyby byl Dlužníkův úpadek řešen konkursem a ocenění podniku Dlužníka při provedení navrhovaného způsobu reorganizace.

Insolvenční soud rozhodl usnesením dne 7. srpna 2009 nejen o určení osoby soudního znalce, ale zároveň i o povolení reorganizace. Dlužník následně v říjnu požádal soud o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu a to navzdory vedením společnosti deklarovanému původnímu záměru Dlužníka předložit věřitelům reorganizační plán v kratší než zákonné lhůtě¹⁵⁷. Insolvenční soud žádosti Dlužníka vyhověl s ohledem na její odůvodnění spočívající ve snaze krizového managementu o koordinaci reorganizačních plánů společností tvořících s Dlužníkem koncern a následnou maximalizaci přínosu pro věřitele.

Na schůzi věřitelů dne 23. února 2010 vyjádřili věřitelé hlasováním souhlas s vypracovaným znaleckým posudkem – reorganizace by jim dle posudku mohla vynést až jednou tolik než by obdrželi v konkurzu. Na základě souhlasu věřitelů byla usnesením soudu stanovena hodnota majetkové podstaty Dlužníka v souladu s vypracovaným znaleckým posudkem.

Dne 9. března předložil Dlužník soudu Zprávu o reorganizačním plánu a Reorganizační plán. Na následné schůzi věřitelů byl Reorganizační plán souhlasně odhlasován věřiteli a usnesením soudu ze dne 1. dubna 2010 schválen.

Stěžejním bodem schváleného plánu je převod hlavních aktiv, tedy továren, strojů a zázemí včetně certifikací, smluv se zákazníky, dodavateli a zaměstnanci na nově vzniklou dceřinnou společnost a její následný prodej. Na základě schváleného Reorganizačního plánu začal Dlužník neprodleně zpeněžovat majetek za účelem uspokojení pohledávek věřitelů. V souladu s Reorganizačním plánem došlo také k převodu klíčové části podniku Dlužníka do společnosti KORDÁRNA Plus, a.s., ke splacení zvýšení základního kapitálu této společnosti a k prodeji všech akcií investorovi. Veškerou podnikatelskou činnost Dlužníka tak převzala nově vzniklá společnost KORDÁRNA Plus, do které přešli i zaměstnanci Kordárny.

Investorem a současně vlastníkem sta procent akcií KORDÁRNY Plus se stala česká investiční společnost CEFÉUS CAPITAL, a.s. z investiční skupiny JET Investment, jejíž účast na transakci povolil v květnu 2010 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. JET Investment patří k finančním investorům se zkušenostmi s restrukuralizací průmyslových společností, do jejího portfolia patří podniky Strojírny Poldi, PBS Třebíč nebo společnost

¹⁵⁷ Informace dostupné [online] z <http://www.profit.cz/clanek/kordarna-smi-insolvenci-resit-reorganizaci.aspx> [cit. 08-2009]

Rolofol Další společnost ze skupiny, Santini Capital, se podílí na reorganizaci dalších společností ze skupiny KORD (Slovkord, Kordservice SK, Slovenský hodváb).

Závěr

Ke dni dokončení této práce lze uzavřít, že dosud provedené transakce zajistily nepřerušovaný provoz, pokračování obchodních činností a zachování většiny pracovních pozic, což byly hlavní cíle reorganizace. Nový vlastník přitom počítá s rozšířením výroby technického vlákna v rámci skupiny a dokončením některých dříve započatých investičních záměrů.¹⁵⁸ Střednědobým záměrem společnosti JET Investment je prodej Kordárny jako prosperujícího závodu.¹⁵⁹

Uspokojení věřitelů pohybující se řádově kolem osmi procent pohledávek u nezajištěných věřitelů a 15,4 procent u věřitelů zajištěných představuje mnohonásobně vyšší výtěžnost než u řešení úpadku reorganizací.

Reorganizace společnosti Kordárna se stala velmi sledovaným precedensem, díky kterému se v praxi ukázalo, že i dlužník v insolvenční situaci může provozovat svoji činnost, dohodnout se s věřiteli a zachovat výrobu. K ukončení reorganizace by mělo dojít do konce roku 2010.

¹⁵⁸ Informace dostupné [online] z <http://www.finance.cz/zpravuyfinance263504-cefeus-capital-muze-koupit-kordarnu-uohs-prodej-povolil> [cit. 05 - 2010]

¹⁵⁹ Informace dostupné [online] z <http://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/veritele-kordarny-schvalili/plan/reorganizace/vynese-820-milionu>

Reorganization in the new Czech insolvency law with respect to the US law

Summary

The purpose of my thesis is to analyse reorganization as an institute of the new Czech insolvency law and its relation to the US insolvency legal regulations.

The thesis is composed of 11 main chapters, majority of them relating to the reorganization process and its particular subjects. Chapter One is introductory and defines the purpose of the thesis as well as its limits. The next two chapters give a brief introduction on the insolvency law history in both countries in order to highlight the underlying differences of both economics. These chapters also address the current legal status of insolvency law with emphasis on the recent legislation changes and their relation to economical and social changes.

Chapter Four lists the main subjects to the insolvency procedure with emphasis on reorganization and defines basic terminology to enable a better understanding of the reorganization. It is followed by a chapter Five describing the reorganization institute in detail incorporating an outline of relevant Czech case law.

Each of the following four chapters represents an important milestone of the reorganization process and is further subdivided in particular stages in order to enable a better understanding of the process as well as a general comparison of the main aspects of the two legal regulations. A basic flow chart is used to facilitate the orientation.

Chapter Ten concentrates on the main disclosed differences. More general conclusions are drawn in Chapter eleven accenting the extensive impact of the insolvency law and its future development. Throughout the text, areas appropriate for further research are referenced.

The text is accompanied by six supplements including one case study, all of which were carefully chosen to illustrate more practical aspects of reorganization.

Resumé

Cílem předložené práce je analýza institutu reorganizace obsaženého v novém českém insolvenčním zákoně s přihlédnutím ke vztahu k úpadkovému právu USA.

Práce je složena z jedenácti hlavních kapitol, přičemž většina z nich obsahuje rozbor institutu reorganizace se zaměřením na procedurální stránku a subjekty zúčastněné na řízení. První kapitola je úvodní, definuje cíl práce a její limity. Následující dvě kapitoly nabízí krátký přehled vývoje insolvenčního práva v obou sledovaných jurisdikcích s cílem rámcově postihnout zásadní rozdíly těchto ekonomik. Současně tyto kapitoly poskytují shrnutí platné právní úpravy insolvence a zmiňují nedávné novelizace a jejich vztah k hospodářským a společenským změnám.

Čtvrtá kapitola se soustředí na subjekty insolvenčního řízení, čímž současně poskytuje přehled a definice základní terminologie nezbytné pro pochopení institutu reorganizace. Kapitola pět se již zaměřuje na samotnou reorganizaci a stejně jako následující kapitoly obsahuje reference na relevantní české judikáty.

Každá z následujících čtyř kapitol se dále dělí na podkapitoly, aby bylo usnadněno pochopení průběhu reorganizace s důrazem na důležité momenty celého procesu, který je ilustrován zjednodušeným nákresem.

Desátá kapitola shrnuje základní rozdíly v obou úpravách, resp. jejich podobnost, obecnější závěr je pak obsažen v kapitole jedenácté, která akcentuje význam insolvenčního práva a jeho pravděpodobný budoucí vývoj. V rámci textu jsou zmíněny oblasti zasluhující bližší pozornost a podrobnější rozbor v obsáhlejší práci.

Práce je doplněna přílohami včetně jedné případové studie, které si kladou za cíl přiblížit praktickou stránku reorganizace.

Klíčová slova: Insolvence, Reorganizace

Key words: Insolvency, Reorganization